

Využívání Evropských strukturálních a investičních fondů pro sociální začleňování Romů

Příručka pro místní správní orgány

EURoma Network

Kontaktní údaje

Technický sekretariát:

Fundación Secretariado Gitano

C/ Ahijones, s/n
28018 Madrid (Španělsko)

Tel: +34 91 422 09 60
Fax: +34 91 422 09 61
E-mail: info@euromanet.eu
Web: www.euromanet.eu

Právní prohlášení

Všechny fotografie v této publikaci jsou vlastnictvím organizace Fundación Secretariado Gitano a nesmějí být používány nebo reprodukovány bez předchozího souhlasu.

Povinná kopie:
M-22577-2014

Tuto příručku vytvořil technický sekretariát sítě EURoma spolu se společností Fresno Consulting. Chtěli bychom poděkovat partnerům sítě EURoma a zástupcům z Evropské komise, kteří se k ní připojili, za jejich spolupráci.

Chtěli bychom také vyjádřit dík členům projektu Revela a Evě Parey za její fotografie, které byly v příručce použity.

Obsah této příručky nutně neodráží názor jednotlivých členských států, které tvoří síť EURoma. Za obsah této publikace nese odpovědnost její autor.

VYUŽÍVÁNÍ EVROPSKÝCH STRUKTURÁLNÍCH A INVESTIČNÍCH FONDŮ PRO SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ ROMŮ

PŘÍRUČKA PRO MÍSTNÍ SPRÁVNÍ ORGÁNY

EURoma

červen 2014

Evropská unie, Evropský sociální fond

GOBIERNO DE ESPAÑA

EURoma (Evropská síť zabývající se podporou sociálního začleňování Romů fungující v rámci strukturálních fondů www.euromanet.eu) je iniciativa, která vznikla v roce 2007, složená ze zástupců dvanácti členských států EU, jejíž cílem je podporovat využívání strukturálních fondů pro sociální začleňování romské populace. Mezi její partnery patří řídicí a veřejné subjekty, které se zabývají politikou pro začleňování Romů. Primárními cíly sítě EURoma je sdílet strategie, iniciativy a přístupy, vzájemné učení na základě zkušeností, získávání znalostí a rozšiřování a standardizace těchto znalostí.

1.	ÚVOD	5
1.1	Proč byla tato příručka vydána?	5
1.2	Co je účelem příručky?	5
1.3	Cíloví čtenáři příručky / Jak příručku používat	6
1.4	Nový pozitivní politický rámec	7
1.5	Místní úroveň je klíčovým faktorem sociální integrace Romů	7
1.6	Obsah této příručky	8
2.	HLAVNÍ POSELSTVÍ A KLÍČE K ÚSPĚCHU	9
2.1	Hlavní poselství	9
2.2	Klíče k úspěchu a praktická doporučení	10
3.	PODPORA MÍSTNÍCH POLITIK PRO SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ ROMŮ S POMOCÍ EVROPSKÝCH STRUKTURÁLNÍCH A INVESTIČNÍCH FONDŮ	11
3.1	Zvyšování významu sociálního začleňování Romů v agendě EU	12
3.1.1	Potřeba zlepšovat sociální situaci Romů	12
3.1.2	Pozitivní rámec politik pro začleňování Romů v EU	13
3.2	Romové na lokální úrovni: hlavní problémy a výzvy	15
3.3	Spojení Evropských strukturálních a investičních fondů s Romy	17
3.3.1	Jak fungují Evropské strukturální a investiční fondy	17
3.3.2	Evropské strukturální a investiční fondy na lokální úrovni	19
3.3.3	Jakou mají Evropské strukturální a investiční fondy spojitost s Romy	20
3.3.4	Jaké jsou přidané hodnoty aplikace Evropských strukturálních a investičních fondů při začleňování Romů?	23
3.4	Jaké typy operačních programů podporují začleňování Romů?	24
4.	JAKÉ JSOU STÁVAJÍCÍ PŘEKÁŽKY A JAK JE LZE PŘEKONAT?	25
4.1	Stávající překážky bránící obcím v přístupu k prostředkům z fondů EU určených na začleňování Romů	25
4.2	Pět kroků, jak tyto překážky překonat	26
5.	POTENCIÁLNÍ MOŽNOSTI PRO MÍSTNÍ ORGÁNY, JAK ZÍSKAT PŘÍSTUP K EVROPSKÝM STRUKTURÁLNÍM A INVESTIČNÍM FONDŮM JAKO NÁSTROJI PRO PODPORU SOCIÁLNÍHO ZAČLEŇOVÁNÍ ROMŮ	38
5.1	Čtyři modely, jak získat přístup ke strukturálním a investičním fondům na lokální úrovni	38
5.1.1	Iniciativy v rámci Komunitně vedeného místního rozvoje (CLLD)	38
5.1.2	Udržitelný rozvoj měst	39
5.1.3	Integrované přesídlovací operace	41

5.1.4	Globální granty	42
5.2	Příklady, jak místní a regionální orgány využívají strukturální a investiční fondy na začleňování Romů	43
UŽITEČNÉ INTERNETOVÉ STRÁNKY		46
ZKRATKY A ZKRATKOVÁ SLOVA		48

1. ÚVOD

1.1 PROČ BYLA TATO PŘÍRUČKA VYDÁNA?

Tato příručka se vám dostává do rukou v rozhodující okamžik: v současnosti probíhá fáze plánování Evropských strukturálních a investičních fondů (ESI fondů) na příští programové období 2014-2020, byly již schváleny jejich předpisy, a členské státy jsou ve fázi před podpisem dohod o partnerství a operačních programů (OP) nebo už je dokonce podepsaly. **Ted' nastává čas na implementaci!**

Lokální úroveň hraje při provádění ESI fondů zásadní úlohu. Je tedy velmi důležité, aby bylo ze strany místních správních orgánů zajištěno, že se peněžní prostředky z fondů dostanou na lokální úroveň, tedy k jejich příjemcům, včetně romské populace.

ESI fondy, zejména Evropský sociální fond (ESF) a Evropský regionální rozvojový fond (ERDF), jsou hlavními finančními a politickými nástroji EU, které mají členské státy k dispozici k vytváření a uplatňování politik zaměřených na podporu sociální soudržnosti a snižování nerovností v rámci EU. Proto ESI fondy v mnoha zemích představují hlavní **příležitost, jak investovat do romských komunit.**

Ve skutečnosti nabízejí prostředky pro vytváření efektivnějších dlouhodobých veřejných politik, podporují spolupráci mezi státními, krajskými a místními správami a zahrnují nejrůznější aktéry, včetně romských organizací. Jsou to tedy zvláště významné prostředky usnadňující proces sociálního začleňování Romů, pokud jde o boj s diskriminací, podporu rovných příležitostí a zlepšování jejich situace v oblastech práce, vzdělávání, zdravotní péče a bydlení. Navíc umožňují podnikat dlouhodobé integrované kroky ve všech těchto oblastech.

Romská problematika nabývá na evropské úrovni většího významu a podpora sociálního začleňování Romů je součástí hlavní investiční priority fondu ESF „integrace marginalizovaných skupin obyvatel, jako například Romů“. **Předpisy o ESF i ERDF navíc jasně odkazují na romskou populaci jako na cílové příjemce: 20% prostředků z ESF je určeno na potírání sociálního vyloučení a chudoby, což zahrnuje populaci Romů jako cílového příjemce; intervence do bydlení jsou způsobilé jako součást integrované intervence v rámci fondu ERDF - doplňkovým způsobem mohou být hrazeny také z fondu ESF.**

Jedním z hlavních důvodů, proč byla tato příručka vydána, nicméně je nesplněná potřeba efektivnějšího vlivu ESI fondů pokud jde o integraci Romů na lokální úrovni; pravdou je, že o přístup k prostředkům z ESI fondů má zájem velké množství správních jednotek, které díky nim chtějí **zlepšovat situaci romské populace v příslušných lokalitách.**

1.2 CO JE ÚČELEM PŘÍRUČKY

Hlavním účelem této příručky je poskytnout **návod a praktické návrhy k tomu, jak využívat strukturální fondy EU pro sociální začleňování Romů na místní úrovni.** Jejich obsah je třeba vnímat v kontextu nově vznikajícího rámce politiky

Evropské unie (EU), který je součástí strategie Evropa 2020, rámce EU pro Národní strategie integrace Romů (NRIS), současného (2007-2013) a budoucího (2014-2020) programového období ESI fondů. Doplňuje příručku sítě EURoma „Sledování potřeb Romů v programovém období strukturálních fondů 2014-2020. Příručka pro zlepšení procesu plánování přesunutím pozornosti od národních a regionálních procesů plánování v rámci dohod o partnerství a operačních programů na **lokální plánování pro efektivnější intervence týkající se romské populace s využitím ESI fondů.**“

Příručka EURoma „Sledování potřeb Romů v programovém období strukturálních fondů 2014-2020.

Příručka pro zlepšení procesu plánování“:

http://www.euromanet.eu/newsroom/archive/euroma_launches_publication_to_support_the_effective_inclusion_of_roma_in_the_next_programming_period.html

CÍL TÉTO PŘÍRUČKY

→ **Podat praktické informace o tom, jak fungují předpisy o strukturálních fondech.**

→ **Objasnit priority fondů.**

→ **Vysvětlit, jak mohou místní orgány získat přístup k fondům jako nástroji pro podporu sociálního začleňování a zlepšování životních podmínek Romů v situaci vyloučení.**

→ **Navrhnout praktické modely.**

→ **Představit doposud získané zkušenosti.**

Zvýšit účinek lokálních intervencí do romské populace a situaci skutečně změnit.

1.3 CÍLOVÍ ČTENÁŘI PŘÍRUČKY / JAK PŘÍRUČKU POUŽÍVAT

Příručka cílí zejména na **místní správní jednotky**, zejména pracovníky, kteří mají na starost romskou politiku, a ty, kteří se zabývají politikou dotýkající se Romů (tj. vzdělávání, zaměstnanost, bydlení, sociální služby atd.), jelikož uvádí praktické rady a doporučení, jak získat přístup k ESI fondům pro provádění opatření zaměřených na romskou integraci na místní úrovni.

Mimo to může být tato příručka užitečná i pro **instituce na národní a oblastní úrovni**, které odpovídají za navrhování ESI fondů, obzvláště operačních programů, jelikož v ní najdou konkrétní modely a doporučení týkající se toho, jak mohou být fondy implementovány na místní úrovni. Regionální a národní orgány však také nesou odpovědnost za umožňování a zajišťování vhodné formy zapojení místních úřadů do procesu získávání přístupu k peněžním prostředkům EU.

Příručku mohou využít i **národní kontaktní místa pro Romy** k rozšíření informací na místní úrovni v příslušných zemích; stejně tak může posloužit i **romským organizacím** k otevření dialogu s místními orgány a přispění do procesu plánování.

1.4 NOVÝ POZITIVNÍ POLITICKÝ RÁMEC

Nedávný vývoj politického rámce EU usnadňuje podporu sociálního začleňování Romů na lokální úrovni:

V roce 2010 přijala Evropská unie strategii **Evropa 2020 jako svůj překlenovací rámec pro inteligentní, udržitelný růst podporující začleňování na nadcházející desetiletí**. Tato strategie zahrnuje konkrétní cíle spojené se zaměstnaností, vzděláváním, potíráním chudoby a sociálního vyloučení, které se přímo týkají zvláštních skupin, jako jsou Romové. Tyto cíle jsou v současnosti vodítkem pro procesy národní, regionální a místní politiky směřující k dosažení stanovených cílů na rok 2020. Tvoří totiž důležitou část procesu Evropského semestru, a je o nich tedy každoročně referováno v hlavních dokumentech, jako je Roční analýza růstu, Národní program reforem a Doporučení pro jednotlivé země, které v několika případech jasně doporučují posilovat snahy o zlepšování situace romské populace na lokální úrovni.

Rámec EU pro **Národní strategie pro začleňování Romů** (National Roma Integration Strategy, NRIS) byl přijat v roce 2011. Členské státy vyzývají k tomu, aby vytvořily svou vlastní strategii NRIS. Národní strategie by měly uvádět **konkrétní cíle čtyř hlavních pilířů: vzdělávání, zaměstnanost, zdravotní péče a bydlení**. Tyto cíle se musí shodovat se strategií Evropa 2020 a Národním programem reforem každého členského státu.

Na základě nepřetržitého sledování a hodnocení implementace NRIS se ukázalo, že **národní strategie** v mnoha případech **nebývají prováděny na lokální úrovni**; přičemž stále více institucí EU uvádí, že podle jejich mínění by „NRIS měly být uplatňovány na lokální úrovni.“ Z toho důvodu je nutné v příštím programovém období 2014-2020 výrazně **posílit přístup k ESI fondům na lokální úrovni**. Naše příručka na tuto skutečnost reaguje a uvádí praktické informace o tom, jak dosáhnout příslušných národních cílů týkajících se romské integrace na lokální úrovni uplatněním prostředků z ESI fondů.

1.5 MÍSTNÍ ÚROVEŇ JE KLÍČOVÝM FAKTOREM SOCIÁLNÍ INTEGRACE ROMŮ

Jak bylo zmíněno výše, místní instituce hrají při implementaci strategií pro začleňování Romů zásadní úlohu, jelikož právě ony přímo řeší jejich problémy. S účinnou implementací národní politiky na místní úrovni jsou spojená specifická a konkrétní opatření i aktivní účast lokálních institucí a zainteresovaných subjektů.

V závislosti na administrativní struktuře v členských státech bývá na lokální úrovni značné množství kompetencí, což znamená, že **celou řadu otázek týkajících**

se začleňování Romů mají na starosti místní správní jednotky. V mnoha zemích jsou **hlavními rozhodovacími subjekty a poskytovateli služeb** zahrnujících bydlení, urbanistické plánování, vzdělávání, zdravotní péči, sociální a ekologické služby, což jsou klíčové faktory integrace romských komunit.

Místní intervence na podporu sociální integrace Romů jsou ku prospěchu všech občanů a jsou proto nezbytné pro:

- Přerušování mezigeneračního přenosu chudoby a vyloučení u romské komunity.
- Uvolnění potenciálu romské mládeže k vytváření nových zdrojů růstu a rozpočtových příjmů.
- Posílení konstruktivních vztahů ve vesnicích a obytných částech měst a přispění k sociální soudržnosti v lokálním, národním a evropském kontextu.
- Přispění k demokratické životaschopnosti EU zajištěním zapojení Romů do místní politické arény, což bude dobrým startem pro jejich účast na národní politice a politice EU.

1.6 OBSAH TÉTO PŘÍRUČKY

Jaká jsou hlavní poselství a klíče k úspěchu.

→ Příručka uvádí konkrétní doporučení úspěšných přístupů, osvědčených postupů a postřehů, které přinesly zkušenosti z lokální úrovně nabyté jinde.

Jak budovat lokální politiky týkající se Romů s podporou ESI fondů.

→ Nastiňuje stále rostoucí význam začleňování Romů do agendy EU a objasňuje stávající rámec a nástroje, které lze na místní úrovni uplatnit.

→ Poukazuje na problémy a výzvy spojené s politikou sociálního začleňování Romů na místní úrovni a vysvětluje, jak mohou být ESI fondy využity k provádění iniciativ, které podporují začleňování Romů na místní úrovni.

→ Zmiňuje řadu výhod a přidaných hodnot politik romské integrace a uvádí příklady a osvědčené postupy uplatněné na místní úrovni.

Jak si poradit s hlavními problémy.

→ Analyzuje aktuální překážky, které brání obcím v přístupu ke strukturálním fondům, a dává praktické tipy, jak je překonat.

Jak se chopit iniciativy.

→ Zmiňuje užitečné návrhy, jak získávat informace, vytvářet partnerské spolupráce, podílet se na procesu plánování ESI fondů a ovlivňovat ho.

2. HLAVNÍ POSELSTVÍ A KLÍČE K ÚSPĚCHU

Tato kapitola obsahuje hlavní myšlenky této příručky, shrnuje praktická doporučení a hlavní poselství v souvislosti s implementací úspěšné politiky sociálního začleňování Romů na místní úrovni.

2.1 HLAVNÍ POSELSTVÍ

Na základě doporučení a praktických návrhů uvedených v této příručce lze hlavní poselství shrnout takto:

Poselství č. 1: Sociální začleňování Romů je povinností místních správních orgánů. V první řadě přináší prospěch celé komunitě, nikoliv jen samotným Romům.

Zapamatujte si:

- Na evropské rovině existuje rámec pro Národní strategie pro začleňování Romů (NRIS), který vyžaduje realizaci kroků na místní úrovni.
- Vaše země spustí NRIS, v rámci níž budou stanoveny konkrétní kroky a určeny potenciální oblasti, kde budou strategie uplatněny.
- Podpora romské integrace nejen šetří peníze a předchází budoucím problémům a konfliktům, ale přináší i ekonomickou a sociální návratnost celé komunitě.

Praktické návrhy:

- Zajistěte, aby byla romská integrace politickou prioritou místní agendy.
- Definujte strategii politiky začleňování Romů na základě (místní) analýzy situace.
- Určete si jasné priority a cíle.
- Zapojte Romy do všech fází iniciativ romské integrace a posilujte jejich úlohu v nich.
- Učte se ze zkušeností a navažte v tomto ohledu spolupráci s jinými obcemi a městy.

Poselství č. 2: Pro obce může být čerpání prostředků z ESI fondů na začleňování Romů přínosné, jelikož vzniknou projekty specificky zaměřené na romskou integraci nebo projekty, které se soustředí na místa s vysokou koncentrací Romů.

Zapamatujte si:

- V současnosti se u vás plánují činnosti na finanční období do roku 2020.
- ESI fondy zahrnují prostředky určené na iniciativy týkající se oblasti vzdělávání, zaměstnanosti a sociálního začleňování.
- Jedna investiční priorita fondu ESF se konkrétně zaměřuje na Romy a další marginalizované komunity.
- Díky podpoře z ESI fondů mohou místní orgány provádět integrované kroky cílené na ukončení rasové segregace v místech, kde žijí Romové.

Praktické návrhy:

- Zjistěte si, jak jsou ESI fondy implementovány ve vaší zemi.
- Zjistěte si, které subjekty odpovídají za provádění operačních programů ESI fondů.
- Můžete se obrátit na celou řadu organizací, které vám poskytnou informace a rady ohledně realizace činností pro romskou integraci financovaných peněžními prostředky z ESI fondů.

Poselství č. 3: Existují různé způsoby, jak reagovat na potřeby Romů prostřednictvím fondů EU, a různé potřeby lze řešit prostředky z různých fondů.

Zapamatujte si:

- Můžete se dostat k prostředkům určeným na projekty, které se konkrétně zaměřují na začleňování Romů v oblastech vzdělávání, zaměstnanosti, sociální inkluze a boje proti diskriminaci.
- Můžete získat přístup k prostředkům, které jsou určeny na realizaci činností v těch oblastech, kde žijí Romové.
- Můžete vytvářet místní komunitně vedené iniciativy, do kterých se zapojí místní aktéři.
- Získané prostředky můžete využívat pro budování kapacit a technické pomoci.

Praktické návrhy:

- Hledejte a zvažte potenciální možnosti a vyberte tu nejvhodnější vzhledem k okolnostem ve vaší obci nebo městě.
- Zjistěte si, co ohledně sociálního začleňování Romů podnikají jiná města.
- Poučte se ze zkušeností zpracovaných v jiných zprávách a z osvědčených postupů.

2.2 KLÍČE K ÚSPĚCHU A PRAKTICKÁ DOPORUČENÍ

Na základě doporučení a praktických návrhů uvedených v této příručce byly určeny následující faktory, které mají příznivý vliv na úspěšnost realizace místních programů pro začleňování Romů:

1 Vyhradte si dostatek času na plánování a **plánujte na středně dlouhé až dlouhé období** (např. projekty na 3-4 roky až na 7 let a déle) s cílem dosáhnout udržitelných výsledků tak, že provedete dostatečnou diagnostickou analýzu situace a nastavíte měřitelné indikátory v klíčových oblastech procesu sociálního začleňování Romů (tj. vzdělávání, zaměstnanost, zdravotní péče, bydlení).

2 Zkombinujte kroky, kterými chcete řešit několik aspektů problematiky týkající se Romů. Přitom uplatňuje **integrováný přístup** (např. specifické a přizpůsobené programy v oblastech vzdělávání, práce, zdravotní péče a bydlení dobře zkoordinované se sociálními a jinými službami; individuální itineráře).

3 Stavějte na již získaných zkušenostech, které zaručují návaznost a udržitelnost kroků ve středně dlouhém až dlouhém období.

4 Určete mandáty a odpovědnosti (s rezervou pro sdílené odpovědnosti) v rámci programu. Vedoucí funkce musí být jasně definována.

5 Možnost získat zaměstnání a bydlení (i pro migrující Romy) je **v městských oblastech** hlavní hnací silou: práce v kombinaci se sociálním bydlením může fungovat jako odrazový můstek doplněný o odbornou přípravu a individuální itineráře vzdělávání (včetně systematické podpory romských dětí se záměrem předcházet předčasnému ukončení školní docházky).

6 Aktivně zapojovat Romy už od počátku fáze plánování a **posilovat jejich úlohu** v podnikaných činnostech (vč. provádění, sledování a hodnocení) i prostřednictvím romských mediátorů. Navažte spolupráci s organizacemi občanské společnosti, zejména s romskými organizacemi. Plány musí zahrnovat kroky pro vytváření kapacit pro všechny zúčastněné aktéry.

7 Zabývejte se konkrétní situací **romských žen**, zejména různými formami diskriminace a nerovností pohlaví.

8 Zlepšete know-how a specializaci místních pracovníků a **zvyšujte politické a veřejné povědomí** o předsudcích a diskriminaci.

9 Snažte se **zahrnout romskou problematiku** do všeobecné veřejné politiky (vyhýbejte se segregovaným nebo paralelním programům). Běžné služby by měly být přizpůsobeny potřebám Romů.

10 Iniciativy musejí cíleny „**jednoznačně, ale nevýhradně**“, což znamená, že by měly být přizpůsobeny Romům, ale zároveň zohledňovat také jiné potenciální příjemce výhod, zejména zranitelné a marginalizované skupiny.

11 Pro projekty mobilizujte **všechny stávající prostředky** (personální, institucionální, ekonomické)

3. PODPORA MÍSTNÍCH POLITIK PRO SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ ROMŮ S POMOCÍ EVROPSKÝCH STRUKTURÁLNÍCH A INVESTIČNÍCH FONDŮ

HLAVNÍ MYŠLENKY

A Místní a krajské orgány hrají hlavní úlohu při řízení procesů romské integrace ve všech členských státech, díky čemuž se z nich stávají vhodní kandidáti pro účast na krocích financovaných z ESI fondů.

B Nové ESI fondy předvídají **aktivní zapojení správních orgánů na místní úrovni** do plánování a implementace fondů i konkrétní formy kroků přizpůsobené potřebám dané lokální úrovně:

- Místní správní orgány jsou instituce, které jsou nejbližší občanům, a **mnohá z nejdůležitějších rozhodnutí dotýkajících se romských občanů se činí právě na této úrovni**, zejména taková, co se týkají každodenního praktického života - zdravotní péče, vzdělávání, bydlení a sociálního zabezpečení - hrají tedy „sblížovací“ úlohu.
- Jsou důležitými poskytovateli, ba přímo **klíčovými poskytovateli služeb, které jsou pro romskou komunitu zcela zásadní**: sociální služby, bydlení, zdravotní služby, vzdělávání, veřejné služby (např. dodávky vody, odvoz komunálního odpadu, dláždění veřejných cest, veřejné osvětlení).
- **Spojují velké množství zainteresovaných subjektů**, kterých je zapotřebí pro úspěšné provádění lokálních projektů a služeb pro romské obyvatele.
- Jsou to běžně orgány **odpovědné za územní a prostorové plánování**, kdy problémy spojené s osídlováním mohou být těmi nejobtížnějšími.
- Jsou **výchozím místem pro zapojení romských komunit do místní politiky**, demokratické společnosti a aktivního občanství, což je zásadní pro sociální začleňování.
- Často **provádějí již vytvořené národní plány a strategie pro romskou integraci** podle úrovně své kompetence a prostřednictvím strategie NRIS v tom budou pokračovat v širším měřítku. Státní a krajské orgány by měly lokální úroveň podporovat při realizaci těchto plánů.

3.1 ZVYŠOVÁNÍ VÝZNAMU SOCIÁLNÍHO ZAČLEŇOVÁNÍ ROMŮ V AGENDĚ EU

3.1.1 Potřeba zlepšovat sociální situaci Romů

Zlepšování sociální situace Romů není jen záležitostí lidských práv a solidarity - je to **také ekonomická záležitost**. Romové tvoří největší minoritní skupinu v Evropě čítající 10 až 12 miliónů lidí. Tato skupina obývá všechny oblasti evropského kontinentu, přičemž vysoká koncentrace Romů se vyskytuje ve střední a východní Evropě. Romská populace se vyznačuje značným stupněm heterogenity mezi zeměmi a v nich, mezi městskými a venkovskými oblastmi, mezi velkými a menšími městy a v nich. Navzdory této různorodosti a s výjimkou specifických skupin Romů a individuálních případů je **velká část romské populace postižena závažnými formami chudoby a sociálního vyloučení, obzvláště v některých zemích**.

Odhaduje se, že 90% Romů v těch členských státech, kde je romská populace nejvyšší, žije v chudobě nebo čelí jejímu riziku, přičemž téměř 80% Romů významně strádá po materiální stránce.

Odrázem závažných sociálních problémů v romské populaci je:

→ Nízká úroveň vzdělání.

- Vysoká nezaměstnanost a nejistota zaměstnání.
- Nevyhovující bydlení nebo chybějící bydlení.
- Špatný zdravotní stav
- Negativní sociální obraz a diskriminace z důvodu etnické příslušnosti.

Rozdíly mezi romskými komunitami a většinovým obyvatelstvem se v mnoha zemích za poslední dvě desetiletí **značně prohloubily**. Situace se **dále zhoršuje** kvůli současné ekonomické krizi a nárůstu rasových projevů a hnutí, což ještě více ztěžuje nesnáze, se kterými se potýkají obce při zvládání rozmanitosti a svých snahách o dosažení sociální a teritoriální soudržnosti.

Bludný kruh sociálního vyloučení Romů:

Špatné podmínky pro bydlení a prostorová segregace
 Omezený přístup ke službám v oblasti zdravotní péče a vzdělání
 Špatný zdravotní stav a nízké vzdělání
 Omezené možnosti zaměstnání
 Narůstající diskriminace a projevy rasové nesnášenlivosti vůči Romům

Kromě výše uvedeného je také důležité zdůraznit ekonomické náklady spojené se sociálním vyloučením Romů. Jelikož převážně většině Romů v produktivním věku chybí dostačující vzdělání, je jejich úspěšné působení na pracovním trhu omezeno. Výsledkem je to, že evropské země ročně přicházejí o sta milióny eur v oblasti produktivity a finančních příspěvků vládě. V několika zemích navíc cíle strategie Evropa 2020 ve vztahu k zaměstnanosti, vzdělávání a sociálnímu začleňování nebudou splněny, jestliže se v procesu romské integrace výrazně nepokročí.

Ekonomické náklady sociálního vyloučení Romů:

Odhady ročních ztrát v oblasti produktivity se pohybují od 231 miliónů eur v Srbsku, 367 miliónů eur v České republice, 526 miliónů eur v Bulharsku až do 887 miliónů eur v Rumunsku.

Roční finanční ztráty se pohybují od 58 miliónů eur v Srbsku, 202 miliónů eur v Rumunsku, 233 miliónů eur v České republice až do 370 miliónů eur v Bulharsku.

Ekonomické ztráty ve všech čtyřech uvedených zemích dohromady (vč. dalších údajů) dosahují výše 5,7 miliard eur ročně a finanční ztráty činí 2 miliardy eur ročně.

Zdroj: Světová banka „Ekonomické náklady sociálního vyloučení Romů“:
<http://go.worldbank.org/G1EL5HZ8S0>

3.1.2 Pozitivní rámec politik pro začleňování Romů v EU

Problémy Romů bez pochyby nabyly v posledních letech v agendě EU značně na významu. Následující kroky přispěly k vytvoření pozitivního rámce politik pro sociální začleňování Romů v EU:

Rok 2000

Politiky a právní opatření

10 základních principů pro sociální začleňování Romů

Charakteristika

1. Konstruktivní, pragmatické a nediskriminační zásady.
2. Cíleny jednoznačně, ale nevýhradně.
3. Mezikulturní přístup.
4. Usilují o integraci do většinové společnosti.
5. Povědomí o genderovém rozměru.
6. Přenos politik založených na důkazech.
7. Použití nástrojů Evropské unie.
8. Zapojení regionálních a místních orgánů.
9. Zapojení občanské společnosti.
10. Aktivní účast Romů.

Rok 2010

Politiky a právní opatření

Změna článku 7.2 Nařízení (ES) č. 1080/2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj pro členské státy týkající se způsobilosti k intervencím do bydlení ve prospěch marginalizovaných komunit

Charakteristika

- Značně zvyšuje dostupnost peněžních prostředků z EU na začleňování Romů.
- Zdůrazňuje důležitost zapojení obcí jako příjemců finanční pomoci při implementaci Strukturálních fondů.
- Stanovuje integrovaný přístup a desegregaci jako podmínku pro přístup k prostředkům z fondu ERDF pro intervence do bydlení.

Politiky a právní opatření

Sdělení Evropské komise „Sociální a ekonomická integrace Romů v Evropě“

Charakteristika

- Kvalitativní posun v přístupu EU k socioekonomické integraci, zlepšování sociálních podmínek a přístupu k sociálním právům Romů podílením se na vyzdvížení romské problematiky v politické agendě a přijetím sdíleného přístupu k sociálnímu začleňování Romů v řadách zainteresovaných subjektů.

Rok 2011

Politiky a právní opatření

Sdělení Evropské komise „Rámec EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů do roku 2020“

Charakteristika

- Výslovně obhajuje využití strukturálních fondů pro začleňování Romů v rámci národních strategií pro začleňování Romů.
- Trvá na zásadním významu místních správních orgánů v programech implementace pro dosažení skutečné změny situace.

Rok 2013

Politiky a právní opatření

Doporučení Rady k efektivním opatřením pro integraci Romů v členských státech

Charakteristika

- Jasný signál k závazku EU jak pro zajištění, že se strukturální fondy dostanou k Romům, tak k zapojení místních správních orgánů do procesu využívání SF k romské integraci.
- Členské státy důrazně vyzývá, aby plnily své povinnosti vůči romským občanům EU.

3.2 ROMOVÉ NA LOKÁLNÍ ÚROVNI: HLAVNÍ PROBLÉMY A VÝZVY

Většinu výzev spojených se začleňováním Romů je třeba řešit na místní úrovni, jelikož to je právě místo, kde Romové žijí. Problémy, kterým romská populace na místní úrovni čelí, často souvisejí s jejich životními podmínkami. Rozdělení uvedené níže zcela nezahrnuje všechny situace, ani nezobecňuje ty, ve kterých se nacházejí Romové žijící v Evropě; různé situace uvedené v našem přehledu ale poukazují na nejběžnější životní podmínky romské populace vyzorované v celé EU a tak nastiňují problémy a výzvy, se kterými se na místní úrovni setkáváme:

Nejčastější situace, se kterými se Romové v Evropě potýkají na místní úrovni¹:

Situace 1: Romské komunity žijí v integrovaných městských a předměstských čtvrtích

Charakteristika

- Hustě zalidněné části velkých měst, zejména čtvrti, kde žije nižší až střední třída nebo dělnická třída.
- Romové žijí společně se zbytkem obyvatelstva, často s jinými menšinami/migranty.
- Zapojení do procesu socioekonomické integrace, ale čelí vyššímu riziku sociálního vyloučení než jejich sousedé.
- Veřejné služby jsou často na dobré úrovni.

Dynamika a trendy

- Vysoká fyzická koncentrace Romů má tendenci bránit integraci, distribuce ji usnadňuje.
- Koncentrace může často způsobovat tzv. „bílý útěk“.
- Koncentrace v oblasti bydlení má násobný účinek na veřejné služby, zejména školy (vyšší porodnost).
- Pro dosažení pozitivní změny jsou zásadní veřejné investice do infrastruktury (např. kvalita sociálního bydlení).
- Začleňování urychlují účastnické postupy (zapojení romských sdružení).
- Pro integraci je zásadní přístup k veřejným službám.

Běžné v

- Nejčastější ve Španělsku.
- Také běžné ve střední Evropě (Maďarsko, Česká republika, Slovensko) i v Polsku, Rumunsku a Bulharsku.

Situace 2: Romské komunity žijí v odloučených městských a předměstských čtvrtích

Charakteristika

- Zchátralé městské a předměstské čtvrti, prostorová izolace, slumy, osady nebo polo-venkovské obytné oblasti.
- Koncentrace etnických menšinových komunit (výhradně Romové), vysoká úroveň chudoby a nouze.
- Někdy na takových místech žijí dlouho, někdy v důsledku migrace z venkova do velkých měst, v některých případech okupace po pádu Východního bloku (důsledek přesídlení).

Dynamika a trendy

- Nedostatek opatření pro zlepšení fyzické nebo sociální přístupnosti, chybějící infrastruktura (časem zchátralá), nízká úroveň bydlení.
- Symbolické a fyzické hranice.
- Stigmatizace: nízká přitažlivost pro soukromé investice, neatraktivní pro odborníky ve sféře veřejných služeb (zejména ty nejkvalifikovanější a nejdůležitější pro zlepšení socioekonomické situace), sebe-stigmatizace (snižuje očekávání, že dojde ke zlepšení).

¹ Přetištěno z „Co funguje v oblasti začleňování Romů v EU. Politiky a modelové přístupy.“ Generální ředitelství EK pro spravedlnost, http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/whatworksfor_romainclusion_en.pdf

- Veřejné opuštění: není prioritou pro místní politiky, obvyklé vyjádření „nechtějí se integrovat“, vlivy snižující zájem a snahu Romů starat se o veřejný a soukromý majetek.
- Koncentrace etnických menšinových komunit, tzv. „bílý útěk“.

Běžné

- na Slovensku
- v České republice
- Maďarsku
- Rumunsku
- Bulharsku
- Řecku
- Španělsku
- Portugalsku
- Itálii
- Francii
- ale příklady najdeme ve všech zemích EU.

Situace 3: Romské komunity žijí v segregovaných venkovských osadách

Charakteristika

- Segregované venkovské osady, izolované od měst a vesnic nebo nacházející se v blízkosti vesnic, extrémní strádání.
- V některých zemích (Slovensko, Rumunsko, Maďarsko) se ze „segregovaných vesnic“ stávají gheta, vysoké riziko socioekonomického vyloučení.
- Mnoho z nich vzniklo na začátku 50 let minulého století, ale spousta dalších i v nedávné době.
- Chybějící základní infrastruktura a přístup ke službám.
- Žádný přístup k produktivním zdrojům (pozemku, pracovnímu kapitálu) potřebným pro samozásobitelské hospodářství: nedostatek jídla a tepla.

Dynamika a trendy

- Vysoká porodnost, sňatky v mladém věku atd.: expanze slumů, zvyšující se nerovnost mezi Romy a neromskými obyvateli.
- Stále méně základního spotřebního zboží a ekonomických příležitostí.
- Extrémní chudoba a vysoká úroveň závislosti na sociálním zabezpečení, dluhová past, různé formy zneužívání.
- Právní nejistota: žádná vlastnická práva (odmítnutí poskytovat veřejné služby).
- Zvyšující se migrace: do velkých měst, do jiných zemí (EU-15).

Běžné

- na Slovensku: 25% Romů
- v Rumunsku: 40,5%-65%
- Maďarsku: 44%-60%
- Bulharsku: 43%-48%
- Příhraniční oblasti: Maďarsko-Slovensko, Rumunsko-Srbsko, Rumunsko-Maďarsko
- Řecko: 25%
- Portugalsko: Algarve.

Situace 4: Romští migranti a Romové původem ze zemí EU se stěhují v rámci členských států EU-15

Charakteristika

- Migranti, kteří pobývají v jiné zemi než ve své vlasti kratší nebo středně dlouhé období (bývalá Jugoslávie, Rumunsko, Bulharsko, Slovensko a ČR) hlavně do zemí EU-15.
- Odrazující faktory: chudoba a zkušenosti s projevy rasismu, diskriminace, násilí.

- Podněcující faktory: cyklický způsob migrace, hledání stabilnějšího zaměstnání/vyšší úroveň veřejných služeb, přátelé a rodina v zemích, kam směřují, nízká diskriminace Romů.
- Stav: nemají občanství příslušné země (etnická menšina), uprchlíci nebo žadatelé o azyl, žádné povolení k trvalému pobytu.

Dynamika a trendy

- Zvyšující se význam v rámci politické agendy: horší vnímání Romů ze strany veřejnosti, diplomatické napětí v souvislosti s romskou problematikou, častější politické diskuse na téma rasismus.
- Obecný zmatek a nedostatek běžných mechanismů.
- Narůstající projevy nenávisti a přístup k veřejnému pořádku.
- Stále těžší prolomit bludný kruh vyloučení a diskriminace.

Běžné

- v 90. letech minulého století: migrace do Itálie, Francie, Spojeného království, Německa a Belgie.
- v současné době do všech zemí EU-15, vč. periferních zemí: Irsko, Španělsko, Portugalsko; do jisté míry i severské země.

Situace 5: Romští cestovatelé a (polo) kočovný životní styl

Charakteristika

- Obvykle žijí na odloučených místech (zvláštní lokality, tábory atd.), které se nacházejí v značné vzdálenosti od většinového obyvatelstva. Tato místa vytvářejí místní správní orgány, někdy pronajímají pozemky, na kterých si početnější rodiny budují svá mobilní obydlí.
- Mobilita není tak vysoká během zimy a zvyšuje se v létě.

Dynamika a trendy

- Masové přesuny již nejsou tak běžné (jako v polovině 20. let minulého století).
- Státy jen těžko akceptují tento životní styl (zakořeněno v minulosti), obyvatelstvo nechápe jejich důvody.
- S kočovným stylem je spojeno několik administrativních problémů pro veřejné instituce (přístup ke službám): vyšší počet konfliktů s úřady, diskriminace.
- Karavan se uznává za formu bydlení (v některých zemích), k dispozici omezený prostor, místní úřady je často ignorují, aby snížily tlak ze strany občanů.

Běžné

- v minulosti.
- pokračuje v západní a severní Evropě: Belgie, Německo, Francie, Itálie, Spojené království a Irsko, do jisté míry i v severských zemích a v Nizozemsku.

3.3 SPOJENÍ EVROPSKÝCH STRUKTURÁLNÍCH A INVESTIČNÍCH FONDŮ S ROMY

3.3.1 Jak fungují Evropské strukturální a investiční fondy

Evropské strukturální a investiční fondy (ESIF) jsou hlavním finančním nástrojem při provádění Národních strategií pro začleňování Romů.

Zde je 11 tématických cílů ESI fondů:

1. Posilování výzkumu, technologického vývoje a inovace.
2. Podpora dostupnosti a používání informačních a komunikačních technologií.
3. Zvyšování konkurenceschopnosti malých a středních podniků.

4. Podpora přechodu k ekonomice s nízkými emisemi uhlíku ve všech sektorech.
5. Podpora přizpůsobování se klimatickým změnám a předcházení rizik.
6. Ochrana životního prostředí a podpora účinného využívání zdrojů.
7. Podpora udržitelné přepravy a odstraňování nedostatků v důležitých síťových infrastrukturách.

CÍLE FONDU ESF

8. Podpora zaměstnanosti a pracovní mobility.
9. Podpora sociálního začleňování a boj s chudobou.
10. Investice do vzdělávání, schopností a celoživotního učení.
11. Posilování institucionální kapacity a efektivní veřejná správa.

Několik fondů se navzájem doplňuje:

Předpisy dvou ESI fondů se konkrétně zabývají integrací romské populace:

- **Evropský regionální rozvojový fond (The European Regional Development Fund, ERDF)** má za cíl posílení ekonomické, sociální a teritoriální soudržnosti v EU upravováním nerovnováhy mezi regiony. ERDF podporuje regionální a místní rozvoj a přispívá tak ke všem tématickým cílům. Často se využívá pro „těžké“ projekty a na infrastrukturu, jako jsou silnice, mosty, železnice atd., a v nadcházejícím období se bude soustřeďovat i na podporu inovace a na ekonomiku s nízkými emisemi uhlíku. Mimo to je možné i žádat ho využívat na budování sociální infrastruktury (sociální a komunitní zařízení, služby pro obytné části, rozvoj místních společenství a bydlení v případě marginalizovaných skupin obyvatelstva).

- **Evropský sociální fond (The European Social Fund, ESF)** je hlavním finančním nástrojem EU pro investice do lidského kapitálu. Zvyšuje možnosti zaměstnávání evropských občanů, podporuje lepší vzdělání a zlepšuje situaci těch nejzranitelnějších lidí, kteří jsou vystaveni riziku chudoby. Soustřeďuje se na poslední 4 tématické cíle (8-11). Jednou z jeho konkrétních investičních priorit jsou Romové.

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (European Agricultural Fund for Rural Development, EAFRD) se zaměřuje na podporu venkovských oblastí zlepšováním konkurenceschopnosti zemědělského a lesnického sektoru, zvyšováním kvality životního prostředí a krajiny a kvality života ve venkovských oblastech, přičemž také podporuje diverzifikaci ekonomiky venkova. Jak bylo popsáno v předchozí kapitole, mnoho Romů, zejména v některých zemích, žije ve venkovských oblastech a jejich kvalita života je dost špatná. Tento fond by se proto mohl zaměřit na znevýhodněné mikroregiony, ve kterých se nachází velké množství romských vesnických osad.

Přidělování prostředků z ESI fondů:

Finanční prostředky z ESI fondů jsou přidělovány členskými státy následně po bilaterálních jednáních s EK na začátku každého sedmiletého programového období neboli pro „Víceletý finanční rámec“ - v současnosti probíhá na období 2014-2020. Ačkoli se jedná o peníze EU, odpovědnost za ESI fondy nesou členské státy a jejich regionální správní orgány, které musejí tyto rozpočty řídit podle svých příslušných dohod o partnerství, které zahrnují řadu operačních programů.

Odpovědností členských států je rozdělit peněžní prostředky z ESI fondů prostřednictvím tzv. řídicích orgánů, které jsou definovány jako: „Národní, regionální nebo místní veřejné orgány nebo veřejné či soukromé subjekty, které byly členským státem určeny, aby řídily OP“. Ten stejný řídicí orgán může řídit i více než jeden OP.

Úrovně financování a geografické pokrytí:

Podle politiky soudržnosti Společenství bude na nadcházející programové období 2014-2020 k dispozici (prostřednictvím ESI fondů) celkem 325 miliard eur. Výše financování z ESI fondů závisí na úrovni rozvoje různých regionů.

Situace aktuální k říjnu 2013

164 miliard € pro méně rozvinuté regiony

27% obyvatelstva EU

GDP < 75% průměru v zemích EU-27

32 miliard € pro přechodové regiony

12% obyvatelstva EU

GDP 75-90% průměru v zemích EU-27

49 miliard € pro více rozvinuté regiony

61% obyvatelstva EU

GDP > 90% průměru v zemích EU-27

Zdroj: Evropská komise

Spolufinancování

Úroveň spolufinancování se liší a závisí na dané oblasti: například rozvinutější regiony se musí obvykle na financování podílet z 50%, přechodové regiony obvykle do 40% a méně rozvinuté regiony pak dvaceti procenty.

3.3.2 Evropské strukturální a investiční fondy na lokální úrovni

Nové programové období 2014-2020 ESI fondů posiluje lokální rozměr v různých oblastech:

Rozdělení prostředků z ESI fondů podle geografických oblastí:

- Výše popsané geografické rozdělení úrovní financování z ESI fondů naznačuje územní upřednostňování investičních cílů v těchto různých regionech. Jasně také poukazuje na to, jak je na místní úrovni důležité zaručit, že cíle fondů budou splněny.

Posilování místní úrovně ve víceúrovňovém kontextu správy:

- Při procesu plánování strukturálních fondů členskými státy hraje místní úroveň klíčovou roli pro dohody o partnerství a operační programy.

Lokální perspektiva operačních programů:

- Operační programy musejí zahrnovat konkrétní investiční cíle, které by měly být ve specifických oblastech splněny, což v důsledku naznačuje vedení úzké spolupráce s místní úrovní, a to jak během plánování tak i v průběhu implementace.

Impuls k integrovanému přístupu k oblastnímu rozvoji:

- Nové předpisy o ESIF uvádějí, že smlouva o partnerství má obsahovat opatření k zajištění integrovaného přístupu k využití prostředků na územní rozvoj se zvláštní pozorností věnovanou těm geografickým oblastem, které jsou nejvíce zasaženy chudobou nebo ve kterých žijí cílové skupiny čelící vysokému riziku diskriminace nebo vyloučení.

Posilování místního rozvoje založeného na spoluúčasti:

- Místní úroveň posiluje zejména díky fondu EAFRD a jeho koncentraci na rozvoj venkovských oblastí, které vyžadují aktivní zapojení místní úrovně.

Nový implementační mechanismus pro místní integrovaný přístup:

- Za účelem podpořit integrovaný přístup z územního pohledu poskytují nové předpisy dva mechanismy k usnadnění místní účasti: iniciativy realizované se zapojením místních komunit a integrované územní investice; pro oba mechanismy je společná snaha získat pro realizaci programů místní zainteresované subjekty a komunity.

Předběžné podmínky s územní perspektivou:

- Předběžné podmínky představují požadavky, které je nutné splnit k získání přístupu k finančním prostředkům a pro vytvoření programů. Každá z těchto podmínek upřesňuje kritéria souladu - mnohé z nich odkazují na místní úroveň.

3.3.3 Jakou mají Evropské strukturální a investiční fondy spojitost s Romy

Cíl 9 ESI fondů popsaný výše se konkrétně zaměřuje na podporu sociálního začleňování a boj s chudobou, což se odráží v 6 investičních prioritách, které splňují cíl 9. Všechny tyto investiční priority se mohou spojit se začleňováním romské populace; druhý se dokonce přímo soustřeďuje na Romy.

Cíl 9 ESI fondů: Podpora sociálního začleňování a boj s chudobou.

Investiční priority fondu ESF (cíl 9 ESI fondů):

1. Aktivní zapojení.
2. Integrace marginalizovaných komunit, jako jsou Romové.
3. Boj s diskriminací na základě pohlaví, rasového nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo víry, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace.
4. Usnadňování přístupu k dostupným, udržitelným a vysoce kvalitním službám, včetně zdravotní péče a sociálních služeb v rámci obecného zájmu.
5. Podpora sociální ekonomiky a sociálních podniků.
6. Strategie pro místní rozvoj vedené se zapojením místních komunit.

Jak je uvedeno výše, ESF zahrnuje jednu investiční prioritu, která se přímo soustřeďuje na Romy: „**Integrace marginalizovaných komunit, jako jsou Romové**“. ESF je tedy ideálním ESI fondem pro financování činností spojených se začleňováním Romů.

Uvedenou investiční prioritu ESF lze navíc doplnit o tyto **investiční priority fondu ERDF**:

- Investice do zdraví a sociální infrastruktury pro zlepšení přístupu ke zdravotním a sociálním službám.
- Podpora pro fyzickou a ekonomickou regeneraci znevýhodněných městských a venkovských komunit.

Specifické investiční priority fondů ESF a ERDF cílené na Romy:

Investiční priorita ESF

2. Integrace marginalizovaných komunit, jako jsou Romové.

Může být doplněna o

Investiční priority ERDF

Investice do zdravotnické a sociální infrastruktury pro zlepšení přístupu ke zdravotním a sociálním službám.

Podpora pro fyzickou a ekonomickou regeneraci znevýhodněných městských a venkovských komunit.

Potenciální kroky v rámci investiční priority ESF (které může doplnit ERDF):

- Integrované cesty na pracovní trh, včetně individualizované podpory, poradenství, vedení a přístupu ke všeobecnému a odbornému vzdělávání a přípravě.

- Přístup ke službám, zejména k sociálnímu zabezpečení, sociálním službám a zdravotní péči.
- Eliminace segregace v oblasti vzdělávání, podpora vzdělávání od útlého věku, předcházení předčasnému ukončení školní docházky a zajištění úspěšného přechodu ze škol do zaměstnání.
- Opatření pro překonání předsudků a diskriminace.
- Podpora pro fyzickou a ekonomickou regeneraci znevýhodněných městských a venkovských komunit (i romských), včetně podpory integrovaných plánů, kde je sociální bydlení doplněno především intervencemi do oblasti vzdělávání, zdravotní péče (včetně sportovních zařízení pro místní obyvatele) a zaměstnanosti (ERDF).

! Je však důležité pamatovat na to, že ačkoli je stanovena jedna konkrétní investiční priorita ESF (v rámci tématického cíle ESI fondů), která cílí na romskou komunitu, existuje řada **možností, jak Romy zahrnout jako příjemce finančních prostředků do jakéhokoli dalšího tématického cíle ESI fondů, obzvláště cílů ESF a jeho příslušných investičních priorit**, tak jak ukazuje následující přehled:

Nejdůležitější investiční priority fondu ESF v rámci tématických cílů ESI fondů č. 8, 10 a 11:

Cíl č. 8 ESI fondů: Podpora zaměstnanosti a pracovní mobility.

- Přístup k zaměstnání pro osoby hledající práci a ekonomicky neaktivní osoby, včetně místních iniciativ v oblasti zaměstnanosti a podpory pracovní mobility.
- Udržitelná integrace mladých lidí, kteří nejsou v pracovním poměru, nestudují nebo se neškolí, na pracovní trh.
- Samostatná výdělečná činnost, podnikatelská činnost a zakládání podniků.
- Rovnost mezi muži a ženami a sladění pracovního a osobního života.
- Adaptace pracovníků, podniků a podnikatelů změně.

Cíl č. 10 ESI fondů: Investice do vzdělávání, schopností a celoživotního učení.

- Snižování počtu případů předčasného ukončení školní docházky a podpora rovného přístupu k předškolnímu, základnímu a vyššímu vzdělávání na dobré úrovni.
- Zlepšování kvality, efektivnosti a otevřenosti vysokoškolského a ekvivalentního vzdělávání za účelem zvýšit docházku a úroveň dosažených znalostí.
- Podpora přístupu k celoživotnímu vzdělávání, zlepšování schopností a kompetencí pracovní síly a zvyšování významu systémů vzdělávání a odborné přípravy na pracovním trhu.

Cíl č. 11 ESI fondů: Posilování institucionální kapacity a efektivní veřejná správa.

- Investice do institucionální kapacity a efektivity veřejné správy a veřejných služeb za účelem provádění reform, lepší regulace a řádné správy (pouze v méně rozvinutých zemích).

- Budování kapacit pro zainteresované subjekty přinášející pracovní, vzdělávací a sociální politiky a odvětvové a územní pakty k mobilizaci pro zlepšení na národní, regionální a místní úrovni.

3.3.4 Jaké jsou přidané hodnoty aplikace Evropských strukturálních a investičních fondů při začleňování Romů?

Uplatnění ESI fondů při začleňování Romů nabízí nejvhodnější finanční nástroj pro efektivní uplatnění strategie NRIS:

Dlouhodobě udržitelné projekty:

Projekt pro začleňování Romů musí mít dlouhodobou a udržitelnou vizi. Takové projekty financované prostředky z ESI fondů mohou být tedy vytvářeny na období 7 let.

Široká finanční podpora:

Požadavek ESI fondů na spolufinancování stimuluje aktivní zapojení všech zúčastněných subjektů.

Příležitost zkombinovat jednotlivé úrovně opatření z uceleného pohledu:

Činnosti provedené souběžně na národní úrovni (politiky) a místní úrovni (od základu) mají významný účinek:

- **Přístup shora dolů - zdola nahoru:** ESI fondy umožňují lokalizovanou implementaci, která zpětně působí na ucelený přístup EU k ekonomickému rozvoji a sociální soudržnosti.
- **Místní - národní:** integrace na různých úrovních navrhování a provádění politiky.
- **Strategie politik v širším měřítku:** je možné pracovat nejen s romskou komunitou, ale se společnostmi v širokém slova smyslu, aby z projektu a samotných opatření měla prospěch celá komunita.

Příležitost pro silnou partnerskou spolupráci:

Silná partnerská spolupráce mezi veřejnými a soukromými organizacemi (veřejné orgány, podniky, média a neziskový sektor) je možná a žádoucí pro vytváření politik, jejich provádění, sledování a hodnocení.

Příležitost soustředit se při zahrnování romské problematiky do místních politik na ty nejvyloženější skupiny:

Zajištěním, aby se staly součástí politiky, a dosažením implementace cílených, avšak zatím nesegregovaných služeb. Opatření přizpůsobené cílovým skupinám zaručuje a zvyšuje účinek, což vyzdvihuje úzkou spojitost mezi vzděláním, zaměstnaností a sociálním začleněním.

Příležitost pro budování kapacit:

Zvyšováním administrativní kapacity, školením romských odborníků a vedoucích a vytvářením místního sociálního kapitálu.

Nové modely navrhování a provádění politiky:

Partnerské přístupy s vysokou účastí soukromých organizací, včetně neziskových organizací, v procesu plánování a implementace fondů.

3.4 JAKÉ TYPY OPERAČNÍCH PROGRAMŮ PODPORUJÍ SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ ROMŮ?

Existují různé přístupy, které mohou členské státy uplatňovat při vytváření OP podporujících sociální začleňování Romů. Podle druhu a cílů OP vytvářených pro vaši zemi se v souvislosti s tematikou romské integrace nejčastěji uplatňují 3 následující přístupy:

- **Jednoznačné cílení** = zaměření na Romy a provádění opatření specificky uzpůsobených jejich potřebám, nebo zaměření na vyloučené skupiny, včetně Romů. **Jednoznačné, ale nevýhradní cílení** na Romy se osvědčilo jako jeden z nejlepších způsobů sledování socioekonomické integrace Romů. Řada zemí zařazuje do svých OP specifická opatření cílená na Romy. Jednoznačné cílení se sebou nese jasné cíle, konkrétní témata, odpovídající formy implementace i specifické formy podávání zpráv.
- **Zahrnutí do většinové společnosti (mainstreaming)** = zohledňování potřeb Romů v různých OP, je jednou z možností, které si mohou členské státy vybrat pro vytvoření politik, které berou v úvahu i romskou část obyvatelstva. Podpora začleňování Romů do většinové společnosti by ve skutečnosti měla být hlavním cílem všech politik.
- **Realizace opatření v mikrooblastech** zahrnuje soustředění se na specifické potřeby v těch geografických oblastech, kde je nejvyšší riziko chudoby, i na skupiny lidí, kteří čelí riziku vyloučení a diskriminace, jako jsou například Romové. Tento integrovaný přístup obvykle spojuje využití několika fondů pro dosažení jejich příslušných cílů, např. z fondu ERDF se získají investice do oblasti zdravotnictví, vzdělání a sociálních infrastruktur i na obnovu fyzicky a ekonomicky vyloučených lokalit; prostředky z fondu ESF půjdou především do oblasti vzdělání, zaměstnanosti, sociálního začleňování, boje s chudobou a na zlepšení administrativní kapacity.

Na základě výše popsaných běžných přístupů zaměřujících se na problematiku začleňování Romů uplatňovaných v rámci OP je v následující tabulce uveden přehled možných situací a možných OP, které by mohly být ve vaší zemi realizovány. Je v ní také vysvětleno, že v některých zemích se mohou realizovat různé OP, které by místním orgánům umožňovaly přístup k prostředkům z ESI fondů, aby tak mohly financovat kroky, jež podporují romskou integraci.

Možná situace

1. Podrobný národní OP zaměřený na Romy, např. vláda rozhodne a specifickém OP pro romskou integraci.

Nejpravděpodobnější přístup

Cílení

OP ESF nebo OP ESF s podporou ERDF a/nebo EARDF.

Mikrooblastní

Může se zaměřit na městské nebo venkovské oblasti s vyšší koncentrací romského obyvatelstva.

Možná situace

2. OP obvykle zaměřené na sociální začleňování, včetně specifických cílů a opatření týkajících se Romů, např. OP na podporu sociálního začleňování těch nejzranitelnějších skupin.

Nejpravděpodobnější přístup

Cílení

OP ESF nebo OP ESF s podporou ERDF a/nebo EARDF.

Mikrooblastní

Může se zaměřit na městské nebo venkovské oblasti s vyšší koncentrací romského obyvatelstva.

Možná situace

3. Přístup podporující začleňování Romů s některým z několika tématických cílů ESF (vzdělávání, zaměstnanost, sociální začleňování, administrativní kapacita), např. OP pro rozvoj lidských zdrojů.

Mainstreaming

Jeden nebo několik OP ESF nebo jeden či několik OP ESF s podporou ERDF a/nebo EARDF.

Mikrooblastní

Může se zaměřit na městské nebo venkovské oblasti s vyšší koncentrací romského obyvatelstva.

Možná situace

4. Přístup podporující začleňování Romů při provádění iniciativy na zaměstnávání mládeže a vytváření „záruky pro mladé“, např. OP pro zaměstnávání mládeže.

Mainstreaming

Jeden OP ESF nebo jeden OP ESF s podporou ERDF a/nebo EARDF.

Mikrooblastní

Může se zaměřit na městské nebo venkovské oblasti s vyšší koncentrací romského obyvatelstva.

Možná situace

4. Přístup podporující začleňování Romů s tématickými cíly odpovídajícími ERDF a EARDF, např. OP pro rozvoj venkova.

Mainstreaming

Jeden nebo více programů ERDF a/nebo EARDF.

Mikrooblastní

Může se zaměřit na městské nebo venkovské oblasti s vyšší koncentrací romského obyvatelstva.

4. JAKÉ JSOU STÁVAJÍCÍ PŘEKÁŽKY A JAK JE LZE PŘEKONAT?

4.1 STÁVAJÍCÍ PŘEKÁŽKY BRÁNÍCÍ OBCÍM V PŘÍSTUPU K PROSTŘEDKŮM Z FONDŮ EU URČENÝCH NA ZAČLEŇOVÁNÍ ROMŮ

V mnoha zemích nejsou v současnosti využívány prostředky z ESI fondů v plném rozsahu, zejména na úrovni místní a krajské správy. Mezi obvyklé překážky bránící v přístupu k ESI fondům na místní úrovni patří:

OBVYKLÉ PŘEKÁŽKY

- Politická neochota, částečně kvůli odporu společnosti.
- Nízká motivace z důvodu dřívějšího nezdaru.
- Nedostatek informací o možnostech financování z ESI fondů

- Nízká aktivní angažovanost na místní úrovni v průběhu fáze plánování ESI fondů.
- Omezená technická kapacita na místních sociálních správách, někdy kvůli jejich malé velikosti.
- Požadavek finanční spoluúčasti spojený s nedostatkem prostředků a potížemi s peněžními toky.
- Chybějící jasné pokyny pro intervenci.
- Těžkosti při vytváření vhodné partnerské spolupráce.

4.2 PĚT KROKŮ, JAK TYTO PŘEKÁŽKY PŘEKONAT

Následující kroky jsou pro obce zásadní k tomu, aby dokázaly překonat překážky, které jim brání v přístupu k prostředkům z fondů EU na sociální začleňování Romů. V přehledu níže jsou uvedeny různé kroky, které budou podrobněji vysvětleny později v této kapitole.

Krok 1: Učiňte začleňování Romů prioritou veřejné politiky.

Zaměřuje se na nedostatek politické motivace a zájmu a vysvětluje, proč je důležité, aby se místní politici romskou problematikou zabývali.

Krok 2: Sežeňte si informace.

Zaměřuje se na nedostatek informací o možnostech financování z ESI fondů (a do jisté míry na složitá administrativní pravidla, která ESI fondy řídí) a vysvětluje, kde získat potřebné informace.

Krok 3: Hledejte možnosti spolufinancování.

Zaměřuje se na překážku, kterou představují požadavky na spolufinancování, a na nedostatek prostředků, dává tipy, kde hledat možnosti spolufinancování.

Krok 4: Navažte kontakty a berte si příklady odjinud.

Zaměřuje se na nedostatek informací o možnostech financování z ESI fondů a na omezenou technickou kapacitu. Dává příklady nejrůznějších platform, fór, programů atd., které mohou být přínosné pro nabývání znalostí, sdílení zkušeností a získávání podpory.

Krok 5: Utvářejte partnerství a podporujte spolupráci.

Zaměřuje se na obtíže při utváření vhodných partnerství a navrhuje způsoby, jak spolupráci s různými zainteresovanými subjekty podporovat.

KROK 1: UČIŇTE ZAČLEŇOVÁNÍ ROMŮ PRIORITOU VEŘEJNÉ POLITIKY

Jak bylo zmíněno výše, chybějící politická motivace je jednou z hlavních překážek v podpoře romské integrace. Prvním krokem k vyřešení problému sociálního vyloučení Romů je politická vůle a závazek politických institucí na všech rovinách: **začleňování Romů musí být nedílnou součástí politické agendy** - na národní, regionální a místní úrovni.

Proč by se místní zvolení zástupci měli zabývat romskou problematikou?

1. Protože bojovat proti sociálnímu vyloučení je správné: podpora politik zaměřených na začleňování Romů je nejen v souladu s mezinárodními standardy, ale navíc podporuje ochranu lidských práv.

2. Protože selepší sociální obraz a vnímání města/obce/vesnice, když budou integrovány všechny osoby dané komunity (např. velká města, která nemají problémy s osadami, jsou jeho obyvateli vnímána jako bezpečnější a stabilnější; obyvatelé ve velkých městech, kde je velký stupeň segregace, obvykle čelí silné stigmatizaci).

3. Protože segregace a sociální vyloučení stojí více peněz: existuje celá řada důkazů, že velká města, která investují do podpory začleňování marginalizovaných komunit do většinové společnosti, nejenže v dlouhodobém měřítku šetří výdaje, ale zaznamenávají také ekonomickou návratnost díky většímu sociálnímu a lidskému kapitálu (např. neřešení problému sociálně vyloučených romských osad je spojeno s velmi vysokými výdaji na řešení sociálních problémů, které mají dopad na celou komunitu, pokud problémy zůstávají nevyřešeny; vytváření přechodových osad se sebou obvykle nese vyšší výdaje a vyřešení problému jen oddaluje).

4. Protože snižování míry sociálního vyloučení zlepšuje společenské vztahy v celé komunitě: zatímco sociální vyloučení vede pouze k diskriminaci a konfliktům, integrace je klíčem k vytvoření harmonické společnosti.

5. Protože je přínosné pro všechny občany: každý chce žít v bezpečné, stabilní a harmonické společnosti, která nabízí možnosti všem. Ze zlepšení životní situace Romů budou mít prospěch všichni spoluobčané. Řešení potřeb Romů by mělo probíhat tak, aby byl zajištěn společný prospěch.

6. Protože je to způsob, jak získat prostředky z ESI fondů: u dobře navržených projektů pro začleňování Romů existuje velká pravděpodobnost, že budou podpořeny prostředky z ESI fondů. Strukturální a investiční fondy jsou jednou z nejlepších příležitostí, jak investovat do projektů zaměřených na Romy realizovaných na místní úrovni.

KROK 2: SEŽEŇTE SI INFORMACE

Než začnete, jsou zde dvě nejdůležitější otázky:

1. Kdo u nás rozhoduje o provádění programů financovaných z ESI fondů?

O rozdělování finančních prostředků z ESI fondů rozhodují v každé zemi státní a krajské správní orgány:

- Na politické úrovni: centrální vládní instituce (běžně Ministerstvo pro parlamentní záležitosti/parlament a Ministerstvo financí spolu s dalšími ministerstvy, např. Ministerstvem práce a sociálních věcí, Ministerstvem školství, to v případě prostředků

v fondu ESF, nebo Ministerstvem pro místní rozvoj v případě prostředků z fondu ERDF, Ministerstvem zemědělství v případě prostředků z fondu EAFRD).

- Na technické a administrativní úrovni řídicí orgány ESF, ERDF a EAFRD, které mají obvykle zástupce na ministerstvech. Řídicí orgány jsou zprostředkovateli, kteří odpovídají za vedení těchto fondů a jejich příslušných OP.
- Je důležité vzít v úvahu, že v některých zemích je státní správa ve vysoké míře rozdělena do regionů; proto hrají v procesu rozhodování důležitou úlohu orgány regionální správy. Všechny kraje mají například své regionální OP.

Řídicí orgán ESF ve vaší zemi:

<http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=524&langId=en>

Řídicí orgán ERDF ve vaší zemi:

http://ec.europa.eu/regional_policy/manage/authority/authority_en.cfm

2. Do jaké míry musí být místní řídicí orgány zapojeny do realizace programů financovaných z ESI fondů?

Podle nedávno schváleného **Evropského kodexu chování o partnerství** (European Code of Conduct on Partnership) v rámci ESI fondů² mají členské státy povinnost zapojit příslušné partnery do přípravy a zajistit jejich účast na provádění OP. Toto nařízení klade **zvláštní důraz na kompetentní regionální, místní, městské a další veřejné orgány**, včetně regionálních orgánů, národních subjektů zastupujících místní orgány a místní orgány zastupující ty největší města a městské oblasti. V kodexu chování se píše, že členské státy by měly do přípravy programů zapojit příslušné partnery, mimo jiné i pro tyto kroky:

- analýzu a zjištění potřeb;
- definování nebo výběr priorit a souvisejících konkrétních cílů;
- přidělení finančních prostředků;
- definování specifických indikátorů programů;
- sestavení monitorovacího výboru.

Co potřebuji vědět?

Výše zmíněné řídicí orgány (zejména řídicí orgán ESF ve vaší zemi) by vám měly poskytnout informace k těmto důležitým otázkám, na které potřebujete znát odpověď při plánování opatření pro začleňování Romů na místní úrovni financovaných z ESI fondů:

1. Jsou u nás OP, které se zaměřují na místní rozvoj a na rozvoj měst?

V některých případech existují konkrétní OP zaměřené na rozvoj měst a místní rozvoj, někdy jsou místnímu rozvoji a rozvoji měst věnovány jen části OP.

² <http://eucis-III.us5.list-manage.com/track/click?u=e0ba59dcb487a8983ceda27d&id=6bd3fdf87a&e=c9da669d35>

2. Pokud ano, kdo je zprostředkovatelem na regionální nebo místní úrovni odpovědným za vedení těchto OP?

Zprostředkovatelem mohou být obvykle regionální orgány, ministerstva, a v některých případech i specializované agentury.

3. Mohou být konečnými příjemci těchto prostředků města/obce/vesnice? Pokud ano, v rámci jakých OP?

Města mohou běžně být konečnými příjemci prostředků díky zprostředkovatelům; tyto prostředky se poté použijí na rozvoj specifických investičních priorit a opatření. Za určitých podmínek mohou plnit úlohu zprostředkovatele místní orgány, které mohou přímo řídit ESI fondy (viz bod 4.2.4 Globální granty).

4. Pokud ano, jak budou finanční prostředky pro místní úroveň vyčleněny?

Finanční prostředky mohou být vyčleněny několika formami, například prostřednictvím výběrového řízení, přímým rozhodnutím na základě statistiky, společnými smlouvami atd.

5. Jaké jsou investiční priority těchto OP? Soustřeďuje se u nás nějaký OP ESF na investiční prioritu „integrace marginalizovaných komunit, jako jsou Romové“?

Mějte na paměti, že opatření související se začleňováním Romů mohou být kroky realizované v rámci investiční priority ESF „integrace marginalizovaných komunit, jako jsou Romové“, ale i v rámci jiných investičních priorit ESF, ERDF a EARDF.

6. Pokud ano, kdo tuto investiční prioritu provádí a jak?

Jak víte, jednu investiční prioritu lze implementovat v jednom nebo v několika OP, přičemž podpora může být čerpána z jednoho nebo několika fondů.

7. Kdo další u nás realizuje integrační programy financované z prostředků ESI fondů? (např. další obce nebo regiony) Čemu se mohu přiučit z jejich zkušeností?

Ve vaší zemi skoro jistě najdete města a vesnice, které již prostředky ze strukturálních fondů získaly v období 2007-2013.

8. Do jaké míry může technická pomoc usnadnit místním orgánům přístup ke strukturálním a investičním fondům?

Finanční prostředky na technickou pomoc jsou běžně přidělovány administrativní správě ESI fondů; mohou být však také určeny na provádění diagnostiky, zajištění budování kapacity pro pracovníky, pomoc při přípravě projektů atd.

9. Jak budou peníze na podporu budování administrativní kapacity u nás investovány?

Připomeňme, že v rámci fondu ESF existuje jedna investiční priorita (Posilování administrativní kapacity a podpora veřejné správy), díky které může podpora

směřovat vaší místní správě a zainteresovaným subjektům působícím na místní úrovni. Tuto podporu lze využít na zlepšení kapacit při práci s Romy.

Kromě toho vám další informace ohledně různých OP, které se u vás realizují, mohou poskytnout tyto subjekty na úrovni EK:

Referenti EK odpovědní za vaši zemi na:

Generálním ředitelství EK pro regionální politiku (DG REGIO):

http://ec.europa.eu/staffdir/plsql/gsys_www.branch?pLang=EN&pId=1819&pDisplayALL=1

Generálním ředitelství EK pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti (DG EMPL)

http://ec.europa.eu/staffdir/plsql/gsys_www.branch?pLang=EN&pId=473&pDisplayALL=1

KROK 3: HLEDEJTE MOŽNOSTI SPOLUFINANCOVÁNÍ

Zajištění nezbytného spolufinancování zůstává jedním z nejtěžších úkolů před získáním přístupu k prostředkům z ESI fondů - hlavně pro místní správní orgány. Často přísné požadavky na spolufinancování by však neměly tyto místní subjekty odradit od hledání možností spolufinancování, kdekoliv je to možné:

- V případě integrovaných kroků (např. činností spojených s přesídlováním) vždy zvažte možnost **zkombinovat prostředky z fondů ERDF a ESF** jak pro „tvrdé“ tak i „měkké“ investice.
- Obce by vždy měly zvážit možnost požádat o **spolufinancování z vládních zdrojů (a to i na regionální úrovni)**. Mohly by například využít prostředků ze státních fondů, kterými by bylo možné financovat jak cílené projekty (např. finanční prostředky, které jsou k dispozici na NRIS nebo na národní plány zabývající se romskou problematikou), tak i na běžné služby (např. k dispozici pro oblasti školství, práce, bydlení atd.)
- ESI fondy představují pro místní správní orgány příležitost, jak získat výraznou finanční injekci. Velmi se proto doporučuje, aby každá obec **na spolufinancování intervencí věnovala nějaké své finanční prostředky** určené na podporu sociálního začleňování a snižování nerovností. V závislosti na regionu (méně rozvinuté, přechodové, více rozvinuté) mohou některé obce díky prostředkům z ESI fondů znásobit původní investici ze svých vlastních prostředků až 20krát (např. méně rozvinuté regiony: úroveň spolufinancování 5%).
- V případě některých operací se mohou na financování **aktivně podílet soukromé ziskové a neziskové instituce**; tehdy by tito dárci poskytli část nezbytných prostředků (např. nevládní organizace řídící ESI fondy s ekonomickou podporou soukromých dárců).
- Obcím se doporučuje, aby zkusily hledat možnosti v nepřeberném množství **dalších veřejných a soukromých zdrojů** - hlavně ve fázi navrhování projektu. Mezi příklady mezinárodních dárcovských organizací, které spolufinancují iniciativy pro

začleňování Romů, patří Světová banka, organizace Habitat for Humanity, nadace Open Society Foundation atd.

KROK 4: NAVAŽTE KONTAKTY A BERTE SI PŘÍKLADY ODJINUD.

Sdílení zkušeností z projektů věnovaných romské integraci je doporučováno nejen na národní nebo regionální úrovni, ale ještě více v celoevropském kontextu. Existuje celá řada **platform a sítí, jejichž cílem je podpora vzájemné výměny zkušeností v oblasti začleňování Romů** (kromě jiné problematiky) mezi evropskými městy a kraji. Praktické přímé zkušenosti z jiným měst, obcí a krajů po celé Evropě vám mohou poskytnout tyto sítě:

Přehled platform a sítí pro místní orgány zapojené do procesu provádění politik pro integraci Romů

EURoma - Evropská síť pro sociální začleňování a romskou komunitu (European Network on Social Inclusion and Roma Community)

Vzájemné učení: osvědčené postupy z různých zemí. Doporučení, jak využívat strukturální fondy pro začleňování Romů.

Výbor regionů (Committee of the Regions)

Vytváření kapacit pro obce a regiony. Nástroj lobbování pro obce na úrovni EU.

Evropská aliance

Výměna know-how a osvědčených postupů pro začleňování Romů mezi evropskými městy.

Program „Vytěžit maximum“ (Making the Most)

Podpora při přípravě projektů, vytváření finanční a personální kapacity, advokacie. Pomoc se získáváním prostředků z fondů EU na romskou inkluzi.

Eurocities

Úkolová skupina pro sociální začleňování Romů.

Úkolová skupina pro ESF.

MERI - Města a obce podporující snahu vytěžit z fondů EU maximum pro Romy (The Mayors Making the Most of EU Funds for Roma Inclusion Network)

Celoevropská síť měst a obcí pro výměnu zkušeností. Snaha přilákat více finančních prostředků z EU na místní úroveň.

ROM-ACT

Program, jež má za cíl posilování úlohy obcí při provádění Národních strategií pro začleňování Romů na místní úrovni.

EURoma

EURoma je evropská síť tvořená zástupci ze dvanácti členských států (Bulharsko, Česká republika, Finsko, Řecko, Itálie, Maďarsko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Španělsko, Slovensko a Švédsko), jejíž cílem je podpora využívání

strukturálních fondů pro vyšší účinnost politik zaměřených na romskou problematiku pro sociální inkluzi Romů.

Hlavními cíly této sítě je sdílet strategie, iniciativy a přístupy, učit se na základě zkušeností a osvědčených postupů a rozšiřovat a standardizovat tyto znalosti.

V souladu s těmito cíly se zaměřuje na dvě hlavní pracovní oblasti:

- Předávání a výměna informací prostřednictvím interních a externích komunikačních kanálů.
- Vzájemné učení: sdílení přístupů a strategií, zjišťování a předávání zkušeností, sestavování fór pro organizaci a řízení projektů, vytváření obecných a průřezových produktů.

V každé z partnerských zemích jsou dva zástupci této sítě:

- Příslušný řídicí orgán ESF.
- Subjekt členského státu odpovědný za politiky zaměřené na romskou komunitu nebo subjekt, který je jejich prováděním pověřený.

Kromě těchto oficiálních zástupců z každé země se do aktivit sítě EURoma zapojuje stále více a více různých zainteresovaných subjektů, jako jsou řídicí orgány fondu ERDF, místní a krajské úřady, nevládní organizace i mezinárodní organizace a další země, které mají o podílení se na těchto aktivitách zájem.

Na svých internetových stránkách síť EURoma uvádí všeobecné informace o projektech, osvědčených postupech, právní texty a další zdroje věnované romské problematice a strukturálním fondům.

Vzdělávací síť ESF: Reinforcing policy Learning for Roma inclusion (EURoma plus)

Vzdělávací síť ESF „Reinforcing policy Learning for Roma inclusion“, neboli síť EURoma plus, vznikla v květnu roku 2013 a klade si za cíl posílit práci sítě EURoma pro větší dopad a účinnost strukturálních fondů ve prospěch romské inkluze prostřednictvím dosažení vyššího politického závazku k procesu plánování v souvislosti s programovým obdobím 2014-2020 a zajistit, že znalosti získané v předchozím programovém období budou využity jako politická rozhodnutí v tom aktuálním. Síť vede řídicí orgán ESF Španělska a sdružuje řídicí orgány ESF a národní kontaktní místa pro Romy z 8 členských zemí (Bulharsko, Česká republika, Řecko, Maďarsko, Itálie, Rumunsko, Slovensko a Španělsko) spolu se zástupci z Evropské komise.

V rámci sítě EURoma plus se realizují tyto aktivity:

- Na základě informací z osmi zemí byla provedena analýza, jak byly během programového období 2007-2013 implementovány strukturální fondy s cílem podpořit sociální začleňování Romů; v tomto dokumentu je také uveden přehled plánů

členských států na využití strukturálních fondů na podporu romské inkluze i v příštím období 2014-2020.

- Uskuteční se tři tématické semináře zaměřující se na specifické otázky.
- A dvě setkání za účasti představitelů z politické úrovně za účelem výměny zkušeností a porovnání situace v každé zemi, posílení závazku a srovnání dosaženého pokroku pro budoucí programové období.

EURoma: <http://www.euromanet.eu/about/index.html>

Výbor regionů a Platforma pro monitorování strategie Evropa 2020

Výbor regionů (Committee of the Regions, CoR) je hlavním evropským orgánem spojujícím regiony a obce v rámci EU; v současnosti má 353 členů. Jedná se o oficiální instituci EU, která hraje významnou konzultační úlohu a pravidelně prezentuje své názory na politiku společenské soudržnosti. Je hlavním mluvčím EK ohledně otázek týkajících se politiky společenské soudržnosti a je **přímým (ad hoc) kontaktním orgánem pro regionální a místní zástupce**, také prostřednictvím zástupců v členských státech. Poskytuje obcím důležitou vzájemnou podporu a mechanismy lobbingu.

Výbor regionů navíc vede **Platformu pro monitorování strategie Evropa 2020 (Europe 2020 Monitoring Platform)** sjednocující více než 160 měst a regionů z 28 členských států, která monitoruje, jak je strategie Evropa 2020 fyzicky prováděna, a podporuje výměnu osvědčených postupů. Tato platforma je také velmi účinným nástrojem pro budování kapacit obcí a krajů, jelikož nabízí specifickou pomoc k tématickým otázkám, jako například pracovní skupiny a podporu výměny informací ohledně konkrétních témat, včetně romské inkluze.

Výbor regionů: <http://cor.europa.eu/en/>

Platforma pro monitorování strategie Evropa 2020:
<https://portal.cor.europa.eu/europe2020/>

Evropská aliance měst a obcí pro romskou integraci (The European Alliance of Cities and Regions for Roma Inclusion)

Evropská aliance měst a obcí pro romskou integraci vytvořil v březnu 2013 Kongres místních a regionálních správních orgánů Evropy Rady Evropy za podpory zvláštních zástupců generálního tajemníka pro záležitosti romské menšiny. Jejími členy je více než 120 měst a regionů z více než 27 zemí.

Cílem této aliance je **podpora výměny know-how a příkladů dobré praxe týkající se romské integrace mezi jednotlivými městy a regiony** a vytvoření platformy pro obhajobu a prosazování otázek týkajících se romské integrace na lokální a regionální úrovni.

Evropská aliance měst a obcí pro romskou integraci:

<http://www.roma-alliance.org/>

ROM-ACT

Rada Evropy a Evropská komise představily v září 2013 nový program zvaný ROM-ACT. V současnosti na něm participují města a obce z 5 zemí (Bulharska, Maďarska, Rumunska, Slovenska a Itálie). Tento nový program si klade za cíl posilovat úlohu obcí při provádění Národních strategií pro začleňování Romů na místní úrovni podporou projektů ve prospěch romské integrace a poskytováním pomoci při snaze získat prostředky z ESI fondů.

ROM-ACT: <http://coe-romact.org/>

Program Vytěžit z fondů EU maximum pro Romy (Making the Most of EU Funds for Roma, MtM)

Program Vytěžit z fondů EU maximum pro Romy je program nadace Open Society Foundations (OSF), který pomáhá národním a místním vládním úřadům dosahovat cíle iniciativy **Dekáda romské integrace 2005-2015** - sítě evropských vládních úřadů (ve střední, jihovýchodní a východní Evropě a ve Španělsku), mezivládních i nevládních organizací a Romské občanské společnosti, které se snaží eliminovat diskriminaci proti Romům a smazat nepřijatelné sociální rozdíly mezi Romy a zbytkem společnosti; dekády se v současnosti účastní dvanáct zemí.

Program MtM nabízí **pomoc při přípravě projektů, budování finanční a personální kapacity a služby advokacie**. Snaží se zapojit dostatečné množství zainteresovaných vládních aktérů na všech rovinách, aby bylo téma romské inkluze stále jednou z priorit politické agendy. Program se zabývá otázkami, jako je malá pozornost věnovaná romské problematice při provádění politiky soudržnosti na národní a místní úrovni, znevýhodněním v případě nedostatku prostředků a kvalifikace, a nadměrně byrokratickými procesy financování, což brání těm nejchudším osobám v přístupu k právům a možnostem.

Mezi nástroje podpory programu MtM patří tzv. Project Generating Facility (podpora při přípravě projektů, školení, advokacie na místní úrovni), Mentoring Intervention (podpora participace Romů v lokálních partnerstvích), Non-Eligible Costs/Supplementary Funds (poskytnutí dodatečných finančních prostředků, které nelze získat prostřednictvím EU fondů) a Capacity Building Programme (program pro budování kapacit). MtM provádí také analýzu politik a poskytuje advokátní služby s cílem vyvodit na politické úrovni závěry a doporučení na základě zkušeností získaných na místní úrovni a sesbíraných prostřednictvím služeb pro přípravu projektů.

Vytěžit z fondů EU maximum pro Romy:

<http://www.opensocietyfoundations.org/about/programs/making-most-eu-funds-roma>

Dekáda romské integrace 2005-2015:

<http://www.romadecade.org/>

Evropská síť Města a obce podporující snahu vytěžit z fondů EU maximum pro Romy (The Mayors Making the Most of EU Funds for Roma Inclusion Network, MERI)

V roce 2012 představil program Vytěžit z fondů EU maximum pro Romy (viz výše) spolu s Evropskou komisí novou iniciativu pro vytvoření evropské sítě místních orgánů, které realizovaly - nebo plánují realizovat - programy podporující integraci zranitelných skupin obyvatelstva se zvláštní pozorností věnovanou Romům. Síť nazvaná Města a obce podporující snahu vytěžit z fondů EU maximum pro Romy **podporuje romskou integraci na lokální úrovni skrze sdílení osvědčených postupů a výměnu zkušeností mezi evropskými zeměmi**, a přináší do popředí výsledky a úspěchy místní úrovně. Budováním kapacit na lokální úrovni navíc síť MERI plánuje **přilákat více finančních prostředků z EU na místní úroveň**. Síť má za cíl vytvořit **prostor pro místní orgány pro výměnu zkušeností z jejich programů pro romskou integraci**, podporovat vzájemné učení a poukazovat na zkušenosti obcí, kde nakonec byla provedena národní strategie pro začleňování Romů.

Síť je **otevřená všem evropským městům a obcím, jejichž cílem je podpora romské integrace**. Má zájem vytvořit celoevropskou platformu, která bude nabízet možnosti spolupráce, společné programy, partnerství a sloužit pro výměnu zkušeností při řešení obtížných otázek. Do sítě MERI jsou v současnosti zapojeny obce z 15 evropských zemí od baltské oblasti, přes země jihovýchodní, východní a střední Evropy až po jižní Kavkaz.

MERI

<http://www.longincee.org/>

Eurocities

Eurocities je síť více než 135 velkých evropských měst (nad 250 000 obyvatel) napříč 35 zeměmi. Hraje důležitou úlohu při sdružování členů regionálních a městských samosprávních orgánů a podpoře jejich zapojení do práce v rámci EU, včetně sociálního začleňování, regionální a sociální politiky.

Síť utvořila pro své členy dvě pracovní skupiny, které mají pro to nejlepší využití prostředků z fondů EU na začleňování Romů zvláštní význam:

- Hlavním cílem **úkolové skupiny pro sociální začleňování Romů** je potírání diskriminace a vykořisťování Romů stejně jako podpora romské integrace prostřednictvím sdílení postupů osvědčených při sociálním začleňování Romů, zvyšování povědomí o perspektivě měst na mobilitu v EU a romskou integraci u institucí EU a na Národních kontaktních místech pro Romy, mít vliv na politiku EU týkající se nediskriminace a řízení migrace mezi zeměmi EU, budování spolupráce mezi východem a západem zabývající se začleňováním Romů spolu s nadací Open Society Foundations, zajištění finančních prostředků na pomoc městům zlepšit své politiky v oblasti začleňování Romů a zabíráním se stránkou vykořisťování sociálně vyloučených Romů.

- **Úkolová skupina pro ESF** zajišťuje, aby role velkých měst v Evropském sociálním fondu byla v rámci navrhovaného programu na období 2014-2020 udržitelná i posílená. Toto uskupení se koncentruje na sledování jednání o konečné podobě předpisů ESI fondů, hlavně fondu ESF, sbírá údaje od měst ohledně jejich zapojení do programování OP, výměnu zkušeností se strategiemi měst pro lobbing na národní rovině a na koordinaci činností s politikou sociální soudržnosti, obzvláště týkající se balíčku politiky soudržnosti a programování a přípravy dohod o partnerství.

Eurocities: <http://www.eurocities.eu/>

Úkolová skupina pro sociální začleňování Romů:

http://www.eurocities.eu/eurocities/activities/working_groups/Roma-inclusion-task-force&tpl=home

Úkolová skupina pro ESF:

http://www.eurocities.eu/eurocities/activities/working_groups/ESF-task-force-&tpl=home

KROK 5: UTVÁŘEJTE PARTNERSTVÍ A PODPORUJTE SPOLUPRÁCI

Úspěšné projekty pro sociální začleňování Romů na místní úrovni vyžadují partnerství a spolupráci na 4 rovinách:

Vertikální spolupráce

Horizontální spolupráce

Spolupráce s občanskou společností

Spolupráce s dalšími aktéry

VERTIKÁLNÍ SPOLUPRÁCE mezi centrální rovinou (vládou) a lokální rovinou: aby bylo možné uvést NRIS do praxe, je velmi důležité propojit místní politiky s národními strategiemi. To vyžaduje spolupráci z obou stran.

- **Jak podporovat vertikální spolupráci:** centrální vláda a její příslušná ministerstva a úřady odpovědné za provádění NRIS by měly místním správním orgánům poskytnout nezbytné rady a podporu pro podniknutí správných kroků. Místní orgány by měly posílit svůj vztah s příslušnými orgány centrální vlády tak, že budou aktivně poukazovat na své plány a činnosti na podporu romské integrace - řídicí orgány fondů ESF a ERDF jsou na centrální úrovni hlavními kontaktními body.

HORIZONTÁLNÍ SPOLUPRÁCE mezi různými odbory na místní úrovni: potřeby a problémy Romů se vždy dotýkají odpovědností různých odborů (např. bydlení, práce, školství, zdravotnictví atd.) a je proto důležité, aby tyto odbory spolupracovaly a k řešení takových problémů přistupovaly integrovaným způsobem.

- **Jak podporovat horizontální spolupráci:** pracovníci každého odboru musejí mít na paměti, že potřeby a problémy Romů mají několik rozměrů a proto je potřeba je tak i řešit: problém s bydlením není možné vyřešit např. jen samotným přesídlením, problémy dostat se na pracovní trh nelze vyřešit jen nabídkou práce atd. Dosažení

sociálního začlenění Romů vyžaduje soubor společných cílů, k jejich plnění se musejí zavázat všechny odbory. Společné cíle pak lze přesně určit pro každou oblast odpovědností. Doporučuje se, aby aktivity spojené se začleňováním Romů vedl jeden nebo dva odbory, přičemž je zásadní konsensus a angažovanost všech odborů. Tento závazek by mohlo například posílit sestavení akčního plánu pro romskou inkluzi.

SPOLUPRÁCE S OBČANSKOU SPOLEČNOSTÍ. Během plánování projektů zaměřených na integraci Romů je velmi důležité zapojit do všech fází projektu občanskou společnost, obzvláště romské organizace.

- **Jak zapojit občanskou společnost a zvýšit účast:** organizace občanské společnosti, zejména romské organizace, jsou klíčem k úspěšnému provádění politik pro sociální začleňování Romů. Při plánování kroků spojených s romskou inkluzí by se místní orgány měly už od fáze plánování radit s organizacemi občanské společnosti (např. zjistit si jejich konkrétní zkušenosti, pozvat jejich zástupce na jednání ohledně plánování atd.). Organizace občanské společnosti mohou sloužit také jako hlavní partneři při provádění činností spojených se začleňováním Romů, jelikož jsou to ty subjekty, které jsou v přímém kontaktu s Romy, ale i s ostatními obyvateli vesnice/obce/města. Organizace občanské společnosti mohou hrát důležitou roli také při monitorování plánů pro romskou integraci - doporučuje se tedy zvat jejich zástupce na jednání monitorovacího výboru. Dále je naprosto zásadní najít v řadách Romů vůdčí osobnosti nebo organizace, které nejlépe zastupují mínění místního romského obyvatelstva, a zapojit je do projektů od fáze konzultací; mezi ně mohou patřit (zvolení) zástupci místních romských obyvatel, kteří mohou jednat přímo s Romy.

SPOLUPRÁCE S DALŠÍMI AKTÉRY. Je velmi vhodné vytvářet další partnerství s výzkumnými institucemi (např. vyhodnocení vlivu) nebo soukromými společnostmi (zejména v případě projektů týkajících se poskytování práce), které jsou nakloněné podpoře sociálního začleňování Romů.

- **Jak zapojit další aktéry:** Vyhodnocení vlivu buďto dříve provedených nebo plánovaných opatření poskytuje možnost, jak upravit nebo vyladit budoucí plány týkající se romské inkluze, a tudíž zaručuje splnění jejich cílů. Nezávislé (místní) výzkumné instituce mohou být skvělými partnery pro poskytnutí takového objektivního vyhodnocení širších účinků. Místním orgánům se tedy doporučuje zadávat takové studie předchozích/plánovaných projektů věnovaných začleňování Romů. Fakulty vysokých škol, na kterých se vyučují obory sociologie, urbanismu a územního plánování, ekonomie, sociální práce/sociálních služeb, lékařské fakulty a další mohou poskytnout cenné znalosti a zkušenosti pro provedení tohoto druhu výzkumu. Co se týče projektů zaměřených na oblast práce, je klíčem k úspěchu spolupráce s (místními) soukromými firmami. Místní orgány by měly firmy přesvědčit o významu sociálního začleňování Romů a úloze práce v tomto procesu. Místním orgánům by mohly vyjít vstříc společnosti, které nabízejí pobídky na podporu odborné přípravy a zaměstnávání Romů. Místní orgány mohou také do veřejných zakázek začlenit tzv. sociální doložku; například do svého systému hodnocení by mohly začlenit kritéria, která zvýhodňují firmy, jež poskytují veřejné služby a zároveň

usnadňují získávání práce členům z vyloučených skupin obyvatelstva, jako jsou Romové.

5. POTENCIÁLNÍ MOŽNOSTI PRO MÍSTNÍ ORGÁNY, JAK ZÍSKAT PŘÍSTUP K EVROPSKÝM STRUKTURÁLNÍM A INVESTIČNÍM FONDŮM JAKO NÁSTROJI PRO PODPORU SOCIÁLNÍHO ZAČLEŇOVÁNÍ ROMŮ

5.1 ČTYŘI MODELY, JAK ZÍSKAT PŘÍSTUP KE STRUKTURÁLNÍM A INVESTIČNÍM FONDŮM NA LOKÁLNÍ ÚROVNI

Jak bylo popsáno v kapitole 3.4, existují různé možné způsoby, jak ESI fondy využít jako finanční nástroj k podpoře sociálního začleňování Romů. Následující čtyři modely představují příklady toho, jako místní správní orgány mohly získat prostředky z ESI fondů na své programy pro romskou integraci - některé země je využívají, jiné ne. Nicméně je třeba zmínit, že hlavní cestou k prostředkům z ESI fondů zůstává standardní žádost.

5.1.1 Iniciativy v rámci Komunitně vedeného místního rozvoje (CLLD)

O co se jedná?

Komunitně vedený místní rozvoj (Community-led Local Development, CLLD) je metoda zapojení místních zainteresovaných subjektů, zejména občanské společnosti a místních ekonomických aktérů, do lokálního projektu. Soustřeďuje se na vytváření a provádění integrovaných lokálních strategií se záměrem pomoci venkovským oblastem zajistit jejich udržitelnější budoucnost. Může být obzvláště vhodným nástrojem v dobách krize, což místním komunitám umožňuje prokázat, že dokáží učinit konkrétní kroky k formám hospodářského rozvoje, které jsou chytřejší, udržitelnější a obsáhlejší, v souladu se strategií Evropa 2020.

Tento mechanismus lze v jistých případech uplatnit v operačních programech na nové programové období 2014-2020: zejména v případě městských čtvrtí u žádostí o prostředky z ESF a na venkově u žádostí o prostředky z EAFRD. Více podrobností o cílech a požadavcích iniciativ v rámci CLLD naleznete v předpisech o ESI fondech.

Kdy model použít?

Tento model je ideální pro provádění místních opatření, která podporují začleňování Romů v rámci národních a regionálních programů ESF. ESF fondy lze zkombinovat s jinými (např. ERDF, EAFRD). Velikost populace místních/krajských orgánů by pro tento druh iniciativ neměla být menší než 10 000 a větší než 150 000.

Jaké kroky lze podpořit?

V souladu s investičními prioritami ESF a v kontextu této příručky by měly činnosti v rámci CLLD podporovat integraci marginalizovaných skupin obyvatelstva, jako jsou Romové. Tento proces integrace dále mohou a měly by doplnit činnosti vztahující se na tyto oblasti priorit fondů ESF:

Přístup k zaměstnání.

Udržitelná integrace mládeže (zejména míra NEET).

Snižování míry předčasného ukončení školní docházky.

Podpora rovnosti mezi ženami a muži.

Socio-pracovní integrace lidí, kteří jsou nevíce vzdálení trhu práce.

Boj s diskriminací.

Podpora sociální ekonomiky a sociálního podnikání.

Projekty CLLD podporované také prostředky z ERDF mohou zahrnovat činnosti týkající se:

- Investování do zdravotnické a sociální infrastruktury ke zlepšení přístupu ke zdravotní péči a sociálním službám.
- Podpory fyzické a hospodářské regenerace sociálně slabých městských a venkovských komunit.

Projekty CLLD podpořené také prostředky z fondů EAFRD by se mohly rovněž zaměřit na znevýhodněné mikroregiony, kde se nachází velký počet romských venkovských osad.

Brožura Evropské komise pro tento druh iniciativy:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/community_en.pdf

Pokyny ke komunitně vedenému místnímu rozvoji pro místní aktéry:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_clld_local_actors.pdf

Pokyny ke komunitně vedenému místnímu rozvoji v rámci čerpání ESI fondů:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_community_local_development.pdf

Předpisy o ESI fondech (CLLD: Kapitola II, články 32 a 33):

http://new.eu-lex.europa.eu/legal_content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1303&from=EN

5.1.2 Udržitelný rozvoj měst

O co se jedná?

V předpisech fondu ERDF jsou uvedena konkrétní ustanovení týkající se udržitelného rozvoje měst. Podle předpisů toho fondu fond podporuje - v rámci operačních programů - udržitelný rozvoj měst prostřednictvím strategií, které stanovují integrovaná opatření k vyřešení ekonomických, ekologických, klimatických,

demografických a sociálních problémů, se kterými se setkáváme v městských oblastech. Tyto projekty by se měly uskutečňovat prostřednictvím integrovaných územních investic (viz níže uvedený odkaz na předpisy o ESI fondech) nebo konkrétního operačního programu, případně prostřednictvím konkrétní prioritní osy. V dohodě o partnerství by měl každý členský stát stanovit zásady pro výběr městských oblastí, kde se mají realizovat integrovaná opatření pro jejich udržitelný rozvoj, a orientační příděly na tato opatření. Řídící orgán ERDF pro vaši zemi by vám měl poskytnout informace o kritériích výběru a přidělu finančních prostředků pro vaši zemi (viz kapitola 4.2, Krok 2 „Sežeňte si informace“).

V každém členském státě by se nejméně 5% prostředků z ERDF určených na cíl „Investice pro růst a zaměstnanost“ mělo vyčlenit na integrovaná opatření pro udržitelný rozvoj měst tam, kde mají města, subregionální a místní orgány odpovědné za provádění udržitelných strategií pro rozvoj měst na starosti řízení nebo implementaci těchto projektů (např. prostřednictvím globálních grantů, viz kapitola 5.2.4).

Kdy model použít?

Strategie pro udržitelný rozvoj měst jsou ideální pro řešení problémů romské populace žijící v městských oblastech; takové projekty se tedy velmi doporučují tam, kde Romové obývají městské části (např. viz situace 1 a 2, kapitola 3.2). Základem strategií pro udržitelný rozvoj měst je územní přístup, přičemž mohou být uplatněny ve specifických oblastech, včetně městských čtvrtí nebo míst, kde žijí Romové. Musí být inkluzivní a řešit problémy a potřeby všech obyvatel daného místa se zohledněním potřeb marginalizovaných skupin obyvatel, jako jsou Romové.

Zkušenosti získané z projektů financovaných z prostředků ERDF (např. URBAN, URBACT) ukazují na pozitivní účinek projektů pro udržitelný rozvoj měst. Na příslušných internetových stránkách jsou také uvedeny podstatné informace, nástroje a lekce získané při realizaci různých opatření zaměřených na romskou integraci v městských oblastech (viz níže uvedené odkazy).

Jaké kroky lze podpořit?

V kontextu této příručky by strategie pro udržitelný rozvoj měst měly plnit investiční prioritu fondu ERDF „podpora sociálního začleňování, boj s chudobou a jakýmkoli formami diskriminace“. Tyto strategie je možné doplnit o kteroukoli z těchto investičních priorit ERDF:

Podpora udržitelné přepravy a odstraňování nedostatků v důležitých síťových infrastrukturách.

Podpora udržitelné a kvalitní zaměstnanosti a pracovní mobility.

Investice do vzdělávání, školení a odborného vzdělávání pro podporu schopností a celoživotního učení rozvíjením vzdělávací infrastruktury a infrastruktury pro odbornou přípravu.

Posilování institucionální kapacity veřejných správních orgánů a zainteresovaných stran a efektivní veřejná správa.

URBAN II:

http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/social_inclusion_fight_against_poverty/g24209_en.htm

ROMA-Net (projekt URBACT 2009-2013):

<http://urbact.eu/en/projects/active-inclusion/roma-net/homepage/>

Rozvoj měst v EU: 50 projektů podpořených ERDF během období 2007-2013:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/50_projects/urban_dev_erdf50.pdf

Předpisy o ESI fondech (Integrované územní investice: Kapitola III, článek 36):

<http://new.eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1303&from=EN>

5.1.3. Integrované přesídlovací operace

O co se jedná?

Integrované přesídlovací operace jsou intervence, které kombinují činnosti spojené s přesídlováním a další činnosti (např. v oblasti vzdělávání, zdravotní péče, práce), které usnadňují začleňování sociálně vyloučených komunit. Tento druh operací se důrazně doporučuje v případě kroků podnikaných při přesídlování marginalizovaných skupin obyvatelstva, jelikož její integrovaný přístup je klíčem ke snížení nebo omezení rizika segregace. V rámci tématického cíle 9 je součástí předpisu o fondu ERDF investiční priorita, která se zaměřuje na podporu sociálního začleňování, boj s chudobou a jakýmkoli formami diskriminace; to zahrnuje poskytování pomoci na fyzickou, ekonomickou a sociální obnovu sociálně slabých komunit žijících v městských a venkovských oblastech.

Kdy model použít?

Při plánování činností spojených s přesídlováním marginalizovaných romských nebo neromských komunit je integrovaný přístup ideální pro snížení segregace těchto komunit a je cestou k úplnému začlenění do společnosti. Tento model je velmi vhodný pro situace, kde romské komunity žijí v odloučených městských a příměstských částech (viz Situace 2, kapitola 3.2).

Jaké kroky lze podpořit?

Uplatňování integrovaného přístupu se vyžaduje pro udělení prostředků z fondu ERDF na činnosti spojené s přesídlováním cílené na marginalizované komunity. Při vytváření tohoto druhu operace je třeba se vyhnout jakékoli segregaci. Doporučuje se zkombinovat tyto intervence s opatřeními, která dále podporují sociální začleňování marginalizovaných komunit v těchto oblastech:

Vzdělávání
Zdravotní péče
Sociální věci
Práce a sociální zabezpečení
Desegregační opatření

Pamatujte, že prostředky z fondu ERDF je možné doplnit prostředky z fondu ESF na „integraci marginalizovaných komunit“ (viz kapitola 3.3.3). Pro integrované přesídlovací operace jsou tedy tyto dva fondy ideální kombinací.

2 příklady ze Španělska:

Tématická zpráva o programu rozptýlení obyvatelstva. Program přesídlování a sociální integrace v Madridu:

http://urban.eu/fileadmin/Projects/Roma_Net/outputs_media/Thematic_report_rehousing__LC2_Almeria.pdf

Integrace pomáhá Romům stát se plnohodnotnými členy evropské společnosti (Avilés):

<http://europa-eu/ey2012/BlobServlet?docId=737&langId=en>

5.1.4 Globální granty

O co se jedná?

Globální granty jsou mechanismy, díky kterým může členský stát nebo řídicí orgán svěřit řízení a realizaci části OP zprostředkujícímu subjektu či subjektům, včetně místních správních orgánů, subjektů pro regionální rozvoj nebo nevládních organizací. Běžně se tak stává po podání standardní žádosti. Díky tomuto předání řídicích odpovědností je možné lépe zasáhnout cílové skupiny, mezi které může patřit i romská populace.

Při aplikaci tohoto mechanismu musí zprostředkující orgán, který přebírá odpovědnost za správu peněžitých prostředků, myslet na technické a kontrolní kapacity, které jsou pro správu těchto prostředků zapotřebí. V této souvislosti mají globální granty jisté výhody:

- Peněžní prostředky jdou přímo zprostředkujícímu subjektu na jejich správu, vyčlenění a rozdělení.
- Zprostředkující subjekt si může sám navrhnout svá pravidla pro řízení a správu.
- Flexibilní, snadno použitelné systémy aplikace, 100% prostředků získaných předem.

Kdy model použít?

Tento mechanismus se obvykle používá pro implementaci malých programů na lokální úrovni. Místní orgány, které uvažují o využití této možnosti pro činnosti zaměřené na sociální začleňování Romů, musí zcela rozumět OP realizovaným v dané zemi (viz kapitola 4.2, Krok 2 „Sežeňte si informace“), aby mohly zaručit, že všechny jejich plány jsou v souladu s příslušnými cíly OP. Podle předpisů musí zprostředkující subjekt pro uskutečnění naplánovaných činností dále poskytnout záruky své platební schopnosti a kompetence v dané oblasti.

Schémata globálních grantů nabízí možnost asociacím (např. skupině místních orgánů) jednat jako jeden zprostředkující subjekt. Tato možnost se zvláště doporučuje pro malé místní orgány s malou technickou kapacitou.

Jaké kroky lze podpořit?

Činnosti podporované v rámci globálních grantů musejí být v souladu s cíly OP realizovaného v každé zemi. Globální granty mohou mimo jiné zahrnovat:

Malé granty na budování kapacit občanské společnosti a romských organizací

Jednoúčelové peněžní prostředky na konkrétní opatření v oblastech vzdělávání, práce, sociálních intervencí, zdravotní péče atd.

Granty přidělené několika partnerům (např. místní správě spolu s nevládní organizací na implementaci konkrétních projektů).

Globální granty:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/vm20002006/chap4_en.htm

Globální grant na lepší implementaci evropských programů (Evropské školící centrum Paříž):

<http://www.etc.fr/component/content/article/90>

5.2. PŘÍKLADY, JAK MÍSTNÍ A REGIONÁLNÍ ORGÁNY VYUŽÍVAJÍ STRUKTURÁLNÍ A INVESTIČNÍ FONDY NA ZAČLEŇOVÁNÍ ROMŮ

Příklady, jak místní a regionální orgány využívají peněžní prostředky z fondu ESF na začleňování Romů:

Ve městě Jyväskylä **ve Finsku** zaměstnávají správní orgány sociální mediátory, kteří pracují s romskou komunitou a nabízejí jejím členům pomoc při hledání práce, fungují jako prostředníci mezi učiteli a rodiči žáků a asistují jednotlivcům při jednání s úřady ve věcech sociálních a pracovních.

Komise pro odborné vzdělávání v hrabství Louth **v Irsku**, které získalo peněžní prostředky z fondu ESF na vzdělávací program pro irské kočovníky: učení počítat a číst, příspěvky na odbornou přípravu, výukové materiály pro pomalejší studenty, péče o děti účastníků vzdělávacích kurzů/programů, výuka mimo pracoviště a mezikulturní školení pro vyučující.

Obecní úřad v obci Letanovce **na Slovensku** získal finanční pomoc z fondu ESF pro sociální a komunitní pracovníky na podporu klasické sociální práce, intervencí a poradenských služeb na pomoc rodinám čelícím rizikům nebo nacházejícím se v krizových situacích; volnočasové aktivity pro mladé; založení oděvní a potravinové banky; podpora školní docházky; preventivní lékařské prohlídky a očkování; lepší spolupráce a vztahy s policií a pomoc při hledání práce.

Fond ESF je možné využít pro rozvoj ekonomiky v romské populaci. Správní orgán ve Francesti v kraji Valcea v **Rumunsku** využil operační program Rozvoj lidských zdrojů, osa 6, Podpora sociálního začleňování, intervence 6.1 Rozvoj sociální ekonomiky pro vytvoření 23 pracovních míst v podnicích sociální ekonomiky, vybudování mateřského centra pro 30 dětí a na poskytování odborného školení, aby byli Romové schopní zajistit si vlastní příjem.

Místním správním orgánům v **Itálii** putovalo z fondu ESF 936 000 eur na kurzy odborného vzdělávání ke zlepšení dovedností sociálních pracovníků v oblasti zdravotnictví a sociální péče. 220 000 eur bylo vyčleněno pro oblasti Bolzano a Emilia Romagna na sociální družstva, poradenství pro volbu povolání, atestace a osobní směřování ve vzdělávání.

V Mostě v **České republice** využívají prostředky z fondu ESF od roku 2005, kdy městský úřad stanovil koordinátora a vytvořil Klub národnostních menšin. V rámci Operačního programu Lidské zdroje a rozvoj bylo na projekt Prevence sociálního vyloučení v lokalitách obývaných Romy vyčleněno 185 000 eur na oblasti vzdělávání (školní docházka, pomoc s plněním domácích úkolů, rozvoj motorických dovedností, základní počítačová gramotnost, společné aktivity s rodiči), sociálního poradenství (např. oddlužování, rodinné problémy, konflikty v zaměstnání), na odbornou přípravu na nástup na pracovní trh (životopisy, formuláře a hledání zaměstnání), který ještě doplnil systém indikátorů a monitoringu (např. počet zúčastněných).

Příklady, jak místní a regionální orgány využívají peněžní prostředky z fondu ERDF na začleňování Romů:

Správní orgán ve městě Nyiregyhaza na severu **Maďarska** získal z fondu ERDF 1,57 miliónů eur, které byly rozděleny mezi infrastrukturu a rozvoj místních společenství na odstranění sociální segregace a integrovaný rozvoj měst (zlepšení bydlení, školky, silnice, hřiště).

Ve městě Limassol na **Kypru** se prostředky z fondu ERDF využívají na komunální úrovni v oblastech, kde žijí Romové, na opravu silnic, vodovodů, veřejného osvětlení, přechodů pro chodce, vysazování stromů, budování cyklostezek, dětských hřišť, prevenci předčasného ukončení školní docházky nebo na výuku řečtiny (Romové tu většinou hovoří turecky).

Podpora vzdělávání v obcích Hrabušice a Oslany na **Slovensku** - výstavba škol, renovace, modernizace a mimoškolní aktivity.

Obnova městského kulturního centra ve **slovenské** Galaně jako místa konání kulturních a společenských akcí (Romafest, umění, divadlo, přednášky, debaty, výstavy, klub mládeže a koncerty).

Projekt Odboru sociálních služeb města Helsinky a místní vysoké školy v hodnotě 34 000 eur realizovaný v jižní části **Finska** v období let 2009-2012 zde pomohl romským obyvatelům dokončit základní školy, nastoupit na odborné a střední školy, získat praxi, najít pro ně pracovní místa a mladým romským rodinám také pomohl skloubit rodinný život se studiem.

Magistrát města Ostravy v **České republice** využil finanční pomoc ve výši 238 000 eur na rekonstrukci technicky zdevastovaného, avšak obývaného bytového domu v sociálně vyloučené oblasti. Investice zahrnovala celkovou technickou renovaci interiérů, vybudování nových bytových jednotek, výměnu starých oken a revitalizaci vnějšího obložení domu kvůli úsporám energie a jiným ekologickým hlediskům.

Příklady, jak místní a krajské orgány využívají peněžní prostředky z fondů ESF a ERDF zároveň:

Správní orgán ve městě Hódmezővásárhely na jihu **Maďarska** zkombinoval peněžní prostředky z fondů ESF a ERDF na vytvoření integrované školky a školy pro Romy a ostatní děti.

V **italském** městě Emilia Romagna bylo dohromady 1,9 miliónů eur z fondů ERDF a ESF přiděleno na program Cesty pro Romy a Sinty, ve kterém sociální pracovníci navštěvují osady a asistují jejich obyvatelům při hledání práce, připravují je na zkoušku způsobilosti, pomáhají se sestavováním životopisů, pomáhají jim lépe se orientovat v nabídkách pracovních míst a vedou také program pro rozvoj interpersonálních dovedností.

Místní charitativní organizace v Chebu v **České republice** použila prostředky z fondu ERDF (650 000 eur) a z fondu ESF (755 000 eur) na rekonstrukci a vybavení Centra sociálních služeb, které jich poskytuje celou řadu: přístřeší lidem bez domova, společenskou rehabilitaci, sociální poradenství a nabízí vzdělávací aktivity, čímž chce předcházet sociálnímu vyloučení a potlačovat ho.

Obecní úřad v Orlové v **České republice** využil příspěvek z fondu ERDF (280 000 eur) a z fondu ESF (330 000 eur) na vybudování Komunitního centra. Nabízí sociální služby dětem, mládeži a rodičům, jako například sociální poradenství, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi a volnočasové aktivity.

UŽITEČNÉ INTERNETOVÉ STRÁNKY

EU, Generální ředitelství pro spravedlnost:

<http://ec.europa.eu/justice/>

EU, Generální ředitelství pro spravedlnost a Romové:

http://ec.europa.eu/justice/discrimination/roma/index_en.htm

Agentura EU pro základní práva (The European Union Agency for Fundamental Rights, FRA):

<http://fra.europa.eu/en/theme/roma>

Sít' EURoma:

<http://www.euromanet.eu/about/index.html>

Internetové stránky strategie Evropa 2020:

http://ec.europa.eu/eu2020/index_en.htm

Služba Europe Direct:

http://europa.eu/europedirect/index_en.htm

Evropský sociální fond a Romové:

<http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=63&langId=en>

Politika soudržnosti EU na období 2014-2020:

http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/index_en.cfm

Předpisy o ESI fondech (17. prosince 2013):

<http://new.eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1303&from=EN>

Kontakty pro vaši zemi:

Řídící orgán ESF ve vaší zemi:

<http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=524&langId=en>

Řídící orgán ERDF ve vaší zemi:

http://ec.europa.eu/regional_policy/manage/authority/authority_en.cfm

Referenti EK pro vaši zemi:

Generální ředitelství EK pro regionální politiku:

http://ec.europa.eu/staffdir/plsql/gsys_www.branch?pLang=EN&pId=1819&pDisplayAll=1

Generální ředitelství EK pro zaměstnanost:

http://ec.europa.eu/staffdir/plsql/gsys_www.branch?pLang=EN&pId=473&pDisplayAll=1

ZKRATKY A ZKRATKOVÁ SLOVA

CLLD	Komunitně vedený místní rozvoj (Community-led Local Development)
EAFRD	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (European Agricultural Fund for Rural Development)
EK	Evropská komise
ERDF	Evropský regionální rozvojový fond (The European Regional Development Fund)
ESF	Evropský sociální fond (The European Social Fund)
ESI fondy	Evropské strukturální a investiční fondy (The European Structural and Investment Funds)
EU	Evropská unie
MERI	Evropská síť Města a obce podporující snahu vytěžit z fondů EU maximum pro Romy (The Mayors Making the Most of EU Funds for Roma Inclusion Network)
MtM	Program Vytěžit z fondů EU maximum pro Romy (Making the Most of EU Funds for Roma)
NRIS	Národní strategie integrace Romů (National Roma Integration Strategies)
OP	Operační program

Za finanční podpory

Evropská unie, Evropský sociální fond

GOBIERNO DE ESPAÑA

Technický sekretariát

Fundación Secretariado Gitano